

การศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะ  
อันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3



การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต  
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา  
มิถุนายน 2564  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะ  
อันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3



การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต  
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา  
มิถุนายน 2564  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STUDY OF ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN PROMOTING DESIRABLE  
ATTRIBUTES IN SCHOOLS IN MAE FAH LUANG DISTRICT UNDER THE OFFICE  
OF CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment  
of the Requirements for the Master of Education Degree  
in Educational Administration

June 2021

Copyright 2021 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะ  
อันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ของ ชีรวรา ใจเย็น

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตีมา วรรณศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. วัชระ จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นทอง)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

<b>เรื่อง:</b>	การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
<b>ผู้ศึกษาค้นคว้า:</b>	ธีรวิภา ใจเย็น, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563
<b>อาจารย์ที่ปรึกษา:</b>	ดร. วชิระ จตุพร
<b>คำสำคัญ:</b>	บทบาทของผู้บริหาร, คุณลักษณะอันพึงประสงค์

### บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ผู้สอนในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 451 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ผู้สอนในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 211 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความถี่จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด พบว่า ด้านที่มีความถี่มากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดนโยบาย

**Title:** A STUDY OF ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN PROMOTING DESIRABLE ATTRIBUTES IN SCHOOLS IN MAE FAH LUANG DISTRICT UNDER THE OFFICE OF CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

**Author:** Theewara Jaiyen, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2020

**Advisor:** Dr. Watchara Jatuporn

**Keywords:** Roles of school administrators, Desirable attributes

#### ABSTRACT

The objective of the research was to study the role of school administrators in promoting desirable characters in schools of Mae FaLuang district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The population used in the research consisted of school administrators and teachers teaching in schools of Mae FaLuang district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 for the 2020 academic year accounting for 451 people. The sample group used was school administrators and teachers teaching in schools of Mae Fa Luang district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 accounting for 211 people. The instrument used for the research was 5 rating scale questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of research were as follows: 1) The role of school administrators in promoting desirable characters in schools of Mae Fa Luang district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 in an overall picture was at a high level. When individual aspects were taken into consideration, findings revealed that regarding the role of school administrators, acting as a role model had an effect on promoting desirable characters at the most. This was followed by organizing activities of the school respectively. Moreover, instructing had an effect on promoting desirable characters at the least. 2) For suggestions regarding the guideline of developing roles of school administrators in promoting desirable characters in schools of Mae Fa Luang district under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, when individual aspects were taken into consideration by ranking from the most frequency to the least frequency, findings revealed that organizing activities of the school had the most frequency. This was followed by instructing respectively. Moreover, determining policies had the least frequency.

## กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.วัชระ จตุพร อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน จนการวิจัยสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ หัวหน้าสาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ดร.กฤษณา พลตรี ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านมนตรีวิทยาและนายบรรหาร บันทะนัน ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราษฎร์พัฒนา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูในโรงเรียนสังกัดอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายทุกโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูลครั้งนี้

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนและให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

ธีร์วรา ใจเย็น

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย .....	3
ขอบเขตของการวิจัย .....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย .....	7
บทที่ 2 .....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	8
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา .....	9
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 .....	15
การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ .....	24
บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน .....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	72
กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	79

การประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน .....	79
พุทธศักราช 2551.....	79
บทที่ 3 .....	80
วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การสร้างเครื่องมือการวิจัย .....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล .....	83
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	84
บทที่ 4 .....	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
การวิเคราะห์ข้อมูล .....	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
บทที่ 5 .....	103
บทสรุป.....	103
สรุปผลการวิจัย .....	103
อภิปรายผลการวิจัย .....	107
ข้อเสนอแนะ.....	112
บรรณานุกรม .....	114
ภาคผนวก .....	121
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญ.....	122
ภาคผนวก ข ตารางการหาค่า IOC .....	123

ภาคผนวก ค เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล .....	135
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS .....	143
ประวัติผู้วิจัย .....	144



## สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงตารางสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียน.....	71
ตาราง 2 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	81
ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม .....	86
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม .....	87
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา.....	88
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร .....	90
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย .....	91
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้.....	93
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง .....	94
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการอบรมสั่งสอน.....	95



## สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	23
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	79



## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมกำลังลดลง คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบ ดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ มีค่านิยมยึดตนเองเป็นหลักมากกว่าการ คำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุกและความสบาย เชื่อข่าวลือ ขาดความอดทน ขาดวินัย วัตถุนิยม ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดีมีคุณธรรม โดยผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับนิด้าโพล ปี 2557 พบว่าปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าสำคัญที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชันและประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าจำเป็นต้องส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยเร็วที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560, หน้า 43) ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นอีกหนึ่งหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังศีลธรรมให้สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม และอบรมหล่อหลอมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งกำหนดคุณลักษณะ คนไทยที่พึงประสงค์ไว้ในมาตรา 6 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนที่มีสติปัญญาดี มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าในตนเอง เรียนดี มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธ ศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้บรรจุหลักสูตร มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้เป็นอีกสาระหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมนี้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเยาวชนไทยมีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 5)

เด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงรายมีความรู้ความเข้าใจบ้างในเรื่องของศีลธรรมและการมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้แต่ไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้เด็กและเยาวชนมีปัญหาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านศีลธรรม ด้านสังคมและวัฒนธรรม การประพฤติทางกาย การประพฤติทางวาจา การประพฤติทาง จิตใจ และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมและวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชนทั้งด้านดีและไม่ดี ด้านดี พบว่า มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเป็นเครื่องมือช่วยเสริมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ใช้ในการสื่อสารและเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาด้านไม่ดี พบว่า จะใช้เครื่องอำนวยความสะดวกไปในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ เช่น การขบชื้อยวดยานพาหนะด้วยความประมาทติดคคะนอง การใช้คำพูดกับผู้ใหญ่ และการใช้เครื่องมือสื่อสารในทางที่ไม่ถูกไม่ควร แนวทางในการขับเคลื่อนให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมพบว่า ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันช่วยกัน ในการขับเคลื่อน ทั้ง 3 สถาบัน คือ สถาบันครอบครัว สถานศึกษา และสถาบันศาสนา โดยเฉพาะสถาบัน ครอบครัวสำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความปกครองให้มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ เน้นให้การศึกษาที่มีความรู้และมีคุณภาพ สมรรถภาพ เป็นคนดีของสังคม เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ร่วมสังคมอย่างมีความสุขและผู้ใหญ่ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลให้คำแนะนำเมื่อเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังและผู้ใหญ่ก็ต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างแก่เด็กและเยาวชนด้วย จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ยังมีปัญหาบางประการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อาทิเช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากเกินไป การหย่อนยานในระเบียบวินัย เนื่องจากการปรับเปลี่ยนของเทคโนโลยีและสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2563)

ดังนั้นการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและจำเป็นต้องกระทำเป็นอย่างยิ่งและทำเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคล กลุ่มคน สถาบัน องค์กรต่าง ๆ และวัยที่ต้อง

เน้นย้ำเป็นอย่างยิ่งคือวัยเด็ก ในการพัฒนาประเทศจะต้องกระทำทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจไปพร้อม ๆ กันจึงจะเกิดผลดี การพัฒนาคุณภาพด้าน จิตใจให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ได้จะต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เพราะเป็นรากฐานแห่ง ความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง ความสงบสุขของบุคคลและประเทศชาติและจาก ความสำคัญต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่จะทำให้สังคมได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าของการทำความดี ทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นคนดีนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องคือ ผู้มีหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนคือ ครู อาจารย์ ทั้งหลายต้องเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนและผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทำในสิ่งที่ถูกต้องของผู้บริหารนั้นก็คือการเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมนั่นเอง

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในการบริหารจัดการการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

## 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มาจากตาราง 1 ผลการสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมผู้เรียน บทที่ 2 หน้า 26 ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนาหลักสูตร
- 1.3 การกำหนดนโยบาย
- 1.4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 1.5 การประพฤติเป็นแบบอย่าง
- 1.6 การอบรมสั่งสอน

## 2. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้บริหารของสถานศึกษาและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 31 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 30 คน และครูผู้สอน จำนวน 451 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 481 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 481 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970, หน้า 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 238 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 28 คน ครูผู้สอน 210 คน โดยการใช้การสุ่มอย่างง่าย

## 3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปร ดังนี้

3.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมผู้เรียน ประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สมนึก เรื่องศรี (2553, หน้า 9), วชิรี เลียนบรรจง (2553), ดวงกลม กิ่งจำปา (2555, หน้า 8), พิชญภณ สารสา (2555, หน้า 11), อิศมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 31), และสุภันนชนก ทรัพย์ย่อย (2558, หน้า 9) โดยผู้วิจัยคัดเลือกตัวแปรที่มีความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ได้ตัวแปรทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

- 3.1.1 การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา
- 3.1.2 การพัฒนาหลักสูตร
- 3.1.3 การกำหนดนโยบาย
- 3.1.4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 3.1.5 การประพฤติเป็นแบบอย่าง
- 3.1.6 การอบรมสั่งสอน

#### 4. ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จังหวัดเชียงราย จำนวน 31 โรงเรียน

#### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง การประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายในภารกิจที่ได้รับ และในการปฏิบัตินั้นสอดคล้องกับสภาพที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ ซึ่งอาจถูกกำหนดด้วยกฎหมาย ระเบียบทางสังคมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

2. **บทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนผู้เรียน** หมายถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้านดังนี้

2.1 **การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา** หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ผู้เรียนสนใจเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดีทั้งในชุมชนและประเทศชาติ

2.2 **การพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบทของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง

2.3 **การกำหนดนโยบาย** หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้

ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและสังคม การวัดและประเมินผลรวมถึงหน้าที่และบทบาทของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

**2.4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้** หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาจริยธรรมนั้นโรงเรียนต้องจัดบรรยากาศหรือสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

**2.5 การประพฤติเป็นแบบอย่าง** หมายถึง เป็นการประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างแก่แก่ผู้เรียน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพราะผู้เรียนจะเรียนรู้จากการประพฤติและปฏิบัติตนของครูผู้สอน เช่น การมีเมตตา การตรงต่อเวลา การให้ความเคารพผู้อื่น การวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การแต่งกาย ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือจดจำสิ่งเหล่านี้ได้การได้เห็นได้ฟังจากประพฤติตนของผู้บริหาร ครูผู้สอน

**2.6 การอบรมสั่งสอน** หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนครูให้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน โดยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ในการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้เรียน มีการประเมินผู้เรียนเพื่อสังเกตพัฒนาการ

**3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** คือ หลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำเอาจุดเด่นมาใช้และพัฒนาข้อด้อยของหลักสูตรเดิม เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่และพลโลก

**4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์** หมายถึง คุณลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุขและพลเมืองที่ดีในสังคมในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศและพลโลก ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่

**4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความชอบอย่างผูกพันพร้อมด้วยความชื่นชมยินดีที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

**4.2 ซื่อสัตย์สุจริต** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คดโกง ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและหลอกลวง

**4.3 มีวินัย** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ที่สถานศึกษา สังคมได้กำหนดไว้

**4.4 ไม่เรียนรู้อะไร** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการเอาใจผูกพันอยู่กับการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่าได้ให้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือความชำนาญ

**4.5 อยู่อย่างพอเพียง** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความ เป็นอยู่หรือสภาพที่เป็นไปตามควรแก่ความต้องการ

**4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความตั้งใจในการประกอบกรงาน เพื่อให้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

**4.7 รักความเป็นไทย** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมความเป็นประเทศไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

**4.8 มีจิตสาธารณะ** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความนึกคิดที่กำหนดการกระทำเพื่อประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

**5. ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2563

**6. ครูผู้สอน** หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2563

### ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาทราบถึงบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. ผลการวิจัยจะทำให้ได้แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.1 ความหมายของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551
  - 2.1 วิสัยทัศน์
  - 2.2 หลักการ
  - 2.3 จุดหมาย
  - 2.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 2.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 2.6 มาตรฐานการเรียนรู้
  - 2.7 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 2.8 ระดับการศึกษา
  - 2.9 การจัดเวลาเรียน
3. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.3 ตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.4 การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.5 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ

## บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

### 1. ความหมายของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทของการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคลมีความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลในองค์กร มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของบทบาทไว้ ดังนี้

สุวิทย์ แบ่งทิศ (2545, หน้า 17) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ ตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

จันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 105) ได้กล่าวถึง ลักษณะบทบาท ดังนี้ คือ

1. บทบาท มีความหมายถึง ตำแหน่งและสถานภาพในสถาบัน บทบาทในสถานศึกษามีความหมายรวมถึงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีบทบาทแตกต่างกัน

2. บทบาท มีความหมายถึง ความคาดหวังของการปฏิบัติตามลัทธิและหน้าที่ของตำแหน่งความคาดหวังเป็นเฉพาะที่จะแสดงพฤติกรรม ตามตำแหน่ง เช่น ครู มีหน้าที่ในการทำกำหนดแผนการเรียนรู้อให้แก่ผู้เรียนและการจัดให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บทบาทเปรียบ เสมือนพิมพ์เขียวของสถาบันที่มีไว้เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติเป็นสิ่งที่สถาบันจัดไว้สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ

3. บทบาท เป็นสิ่งที่ผันแปรได้ไม่แน่นอน มีทั้งเป็นคำสั่งตายตัวและปรับเปลี่ยนได้ บทบาทหลายบทบาทมิได้มีการเขียนกำหนดอย่างเจาะจงหรือพอดี บทบาทตามความคาดหวังจะเชื่อมโยงกับตำแหน่งที่กำหนดไว้ในสถาบัน คนในสถาบันหรือนอกสถาบันต่างก็คาดหวังว่าคนอยู่ในสถาบันใดก็ควรแสดงบทบาทให้เป็นตามความคาดหวังของสถาบันนั้น

4. บทบาท มีที่มาตามที่กำหนดไว้ในระบบของสถาบัน ผู้ได้รับบทบาทใดก็จะได้รับการคาดหวังจะทำให้บทบาทนั้น ๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 602) ให้ความหมายของคำว่า บทบาทไว้ว่า บทบาท (role) หมายความว่า การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

วิทยา ปานะบุตร (2553, หน้า 118) อธิบายความหมายบทบาท หมายถึง การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานภาพของตนเอง

ภารดี อนันต์นาวิ (2555, หน้า 260) อธิบายความหมายบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ถูกต้องคาดหวังอย่างมีเหตุผลตามตำแหน่งความรับผิดชอบ

ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2558, หน้า 1) อธิบายความหมายบทบาทไว้ว่าบทบาท หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคลว่ามีสถานภาพหรือตำแหน่งอย่างไรใด ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพหรือตำแหน่งของตนที่ได้มา ไม่ว่าจะได้มาโดยกำเนิด โดยการกระทำหรือโดยการแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง

อุไรวรรณ เจียรประดิษฐ์ (2553, หน้า 31) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและครูที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมในตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความประพฤติที่ดี ประพฤติชอบและมีชีวิตที่สงบสุข

วรรณดี ดวงสงค์ (2556, หน้า 11) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติตามภารกิจหรือหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ จะเปลี่ยนไปตามสภาพที่ตนเองมีภาระหน้าที่ในระยยะเวลานั้น ๆ ซึ่งอาจจะถูกกำหนดด้วยกฎหมาย ระเบียบทางสังคมหรือตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

อิสมาแอล เจะเล็ง (2558, หน้า 35) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ภาระหน้าที่และการปฏิบัติภารกิจ ตลอดจนการดูแลการดำเนินงานกิจกรรมในองค์กรให้ดำเนินไปตามความคาดหวังในขอบเขตของความเป็นจริงในฐานะและตำแหน่ง

กล่าวโดยสรุป บทบาท หมายถึง การประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายในภารกิจที่ได้รับ และในการปฏิบัตินั้นสอดคล้องกับสภาพที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ ซึ่งอาจถูกกำหนดด้วยกฎหมาย ระเบียบทางสังคมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

## 2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการนำสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดขอบข่ายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

มนัส สานานะอะ (2550, หน้า 22) กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ในการนำสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษากับภาระหน้าที่ของสถานศึกษาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ แต่สถานศึกษามีหลายขนาดหลายระดับ บทบาทผู้บริหารจึงมีมากน้อยไม่เท่ากัน ความรับผิดชอบภาระหน้าที่และบทบาทก็อาจจะแตกต่างกันได้ในทุกสถานศึกษาเช่นเดียวกัน

พัญญอน สารสา (2557, หน้า 14) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหาร หมายถึง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานขององค์กรซึ่งอยู่กับการบริหารจัดการและการมอง บริบท สภาพแวดล้อมขององค์กร และความต้องการของสังคมโดยนำหลักการบริหาร มาประยุกต์ใช้ในการบริหารให้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจเป็นการผสมผสาน กระบวนการ วิธีการต่าง ๆ ตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนา

เบอร์ตัน (1998, p. 8, อ้างอิงใน วิโรจน์ สารรัตนะและสัมพันธ์ พันธุ์, 2545, หน้า 13-14) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหาร ประกอบด้วย 3 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทเชิงสัมพันธ์บุคคล เป็นบทบาทที่เกิดจาก อำนาจและสถานะตำแหน่ง ทางการของผู้บริหารเอง เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารเปรียบเสมือนศูนย์กลาง ประสาท ขององค์กร โดยแสดงออกในบทบาทเป็นสัญลักษณ์ขององค์กร บทบาทในการเป็นผู้นำและ เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือสิ่งที่จะ เป็นประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด

2. บทบาทเชิงสารสนเทศ เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารนั้นมีลักษณะเป็น จุดศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารทั้งในฐานะผู้รับและผู้ส่งภายในองค์กร โดยแสดงเป็นบทบาทย่อย ต่าง ๆ ดังนี้ คือ บทบาทในการเป็นผู้กำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารขององค์กรต่อหน่วยงานภายนอกองค์กร และ บทบาทในการเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารภายในองค์กร

3. บทบาทเชิงตัดสินใจ เป็นบทบาทที่ผู้บริหารมีลักษณะเป็นนักตัดสินใจโดยแสดง ออกเป็นบทบาทย่อยต่าง ๆ ดังนี้ คือ บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจแบบผู้ประกอบการที่มุ่งการคิด ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในองค์กรอยู่เสมอ บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อจัดสรรทรัพยากร ให้แก่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร และบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจในการเจรจาต่อรองกับบุคคลหรือองค์กรอื่นเพื่อให้ได้สิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อองค์กร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 39 สถานศึกษามีบทบาท ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้การวัดผลประเมินผลการเทียบโอน การวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนา ประกันคุณภาพ การศึกษาการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ การประสานร่วมมือพัฒนา

ด้านวิชาการ การส่งเสริมความรู้และสนับสนุนด้านวิชาการให้แก่ ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งวินัยและการรักษาวินัย การวางแผนอัตรากำลัง การออกจากราชการ

3. การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำโครงการ แผนงานในการของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบประเมินผลและติดตามผลในการใช้งบประมาณ การระดมจัดหาทรัพยากรและการลงทุนเพื่อใช้ลงทุนในการศึกษา การบริหารการเงิน บัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

4. การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน การประสานงานการศึกษา งานเทคโนโลยี สารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การประสานงานระบบภายนอกตามระบบอัยการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน การประชาสัมพันธ์หน่วยงานและสถาบันการศึกษา งานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา งานพัฒนาระบบเครือข่ายและข้อมูลสารสนเทศ การจัดระบบการคุมในหน่วยงาน งานบริการ สาธารณะและงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุให้อยู่ในฝ่ายบริหารทั่วไป

นอกจากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบภาระงานแล้วบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษายังรวมไปถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SMB: School Based Management) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการประกันคุณภาพทางการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลง บทบาทของตนเอง โดยการใช้หลักการบริหารคุณภาพที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ โรงเรียนสร้างทีมงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ส่งเสริมให้มีการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานด้วยการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ คือ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอยู่ให้มีศักยภาพสูงสุดพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบ โครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และขยายไปสู่ทีมงานร่วมกันสร้างเครือข่ายการพัฒนาให้เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อันจะส่งผลให้เติบโตเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกๆระดับ จะต้องนำไปดัดแปลงวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมและสอดคล้องกับงานในบทบาทและหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ โดยเฉพาะโรงเรียนซึ่งถือเป็นองค์กรหลักและหน่วยงานปฏิบัติสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงต้องปฏิรูป การบริหารจัดการ ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการประกันคุณภาพของสถานศึกษาด้วยวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนออกไปมีคุณสมบัติและลักษณะเป็นไปตามลักษณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนที่มีจิตใจอันดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรมภายในจิตใจ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งภายในจิตใจและการแสดงออก เช่น เป็นผู้มีความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต รู้หน้าที่ของตน ชยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพและก่อประโยชน์ให้เกิดแก่ตนสังคมและประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546 ในมาตรา 39 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ

2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุสถานที่และทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

3. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงเลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษาและ ผู้อำนวยการการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำ นิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณ ที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

มานพ กาฬภักดี (2553, หน้า 19-20) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้นว่าต้องมีหน้าที่ในการวางแผน กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา จัดระบบการดำเนินงานตาม แนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ

นุจารี มณีชัย (2556, หน้า 16) ได้กล่าวถึง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าที่ต้องรับการพัฒนาศักยภาพอย่างเข้มแข็ง มีภาระหน้าที่บริหารงาน ในสถานศึกษาที่รับผิดชอบ ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานวิชาชีพและ จรรยาบรรณของวิชาชีพและต้องเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถ ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ ประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรในการพัฒนาบุคลากรจะต้องพัฒนาทั้งความรู้ทักษะและทัศนคติ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้นำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดเป็นสมรรถนะ (competency) ที่ต้องการขององค์กร

กฤษณา ชันตา (2558, หน้า 17) ได้กล่าวถึง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่ใช้ภาวะผู้นำทั้งด้านความรู้และทักษะกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนา คุณภาพนักเรียน ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองตลอดจนเป็นผู้ ที่สวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีจิตใจเป็นกลางในการทำงาน จะต้องปรับปรุง พัฒนาทักษะและ ประสบการณ์ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความสามารถความสนใจ ความต้องการและเจตคติของทุกฝ่าย โดยเน้นการประยุกต์ความรู้ประสบการณ์ทั้งหมด คือ ต้องเป็นผู้ที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร

ศุภาวิดา บัวทอง (2560, หน้า 25) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลควบคุม ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อพัฒนาเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้บรรลุตามภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กรตามภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กล่าวโดยสรุป บทบาทผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในสถานศึกษา ต้องมีความรับผิดชอบต่อการบริหารงานสถานศึกษาทุกด้าน โดยใช้ภาวะผู้นำและความรู้ความสามารถ ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน รวมถึงพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาของตนเองตลอดจนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีจิตใจเป็นกลางในการทำงาน

### หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์, 2544)

จากการวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547; สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล, 2548 สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2547; Nutravong, 2002; Kittisunthorn, 2003) พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดติหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการ ในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าว ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ

ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จากการศึกษา วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาประเทศพื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะและทักษะกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ หลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำเอาจุดเด่นมาใช้และพัฒนาข้อด้อยของหลักสูตรเดิม เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มี

คุณภาพทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจรรยาบรรณและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่และพลโลก

### 1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติในอนาคต ให้เป็นมนุษย์ที่มีความ ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

### 2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของประเทศชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

### 3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข มีคุณภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตนตามหลักความดีงามตามศาสนาที่ตนเองนับถือ ใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถ การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี อย่างมีประสิทธิภาพและมีทักษะในการดำเนินชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างมีความสุข

5. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

#### 4. สมรรถนะที่ของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

##### สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาเหตุการณ์ และอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมบนหลักของเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

2. **ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี** เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

3. **ความสามารถในการสื่อสาร** มีความสามารถในการรับและส่งสาร มีการใช้เทคนิคในการถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นในการรับสาร ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไขและลดปัญหาความขัดแย้ง ต่าง ๆ มีการใช้หลักและเหตุผลในการเปิดรับสารประเภทต่าง ๆ ตลอดจนจนการเลือกใช้วิธีการ สื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4. **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถในการนำกระบวนการ ต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

**5. ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

### 5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้น โดยคำนึงถึงความสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 23 24 และ 26 ที่ให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ โดยต้องผสมผสานความรู้ให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2551 ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก (กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอน และประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ

### 6. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้น มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

## 7. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขและ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์โดยจัดให้สอดคล้องกับ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของ สถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษา วิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่นตาม ความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อ สังคมมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

## 8. ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรก พื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนา คุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์ และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรมโดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้าย ของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิด แก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงามและมีความ ภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้ เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความ สนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ

และการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

### 9. การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณหน้าหนึ่งของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณหน้าหนึ่งของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)



**ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

**วิสัยทัศน์**

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

**จุดหมาย**

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

**สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน**

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา
๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

**คุณลักษณะอันพึงประสงค์**

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

**มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้**

๑. ภาษาไทย ๒. คณิตศาสตร์ ๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ๕. สุขศึกษาและพลศึกษา ๖. ศิลปะ
๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘. ภาษาดังประเทศ

**กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**

๑. กิจกรรมแนะแนว
๒. กิจกรรมนักเรียน
๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

**คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

**ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

**ที่มา:** กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

## การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

### 1. ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วยความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปแล้ว นอกจากจะมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดแล้ว จะนำไปสู่สมรรถนะ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้น ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ซึ่งแต่ละข้อมีความหมาย ดังนี้

**1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความชอบอย่างผูกพันพร้อมด้วยความชื่นชมยินดีที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

**2. ซื่อสัตย์สุจริต** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คดโกง ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและหลอกลวง

**3. มีวินัย** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ที่สถานศึกษา สังคมได้กำหนดไว้

**4. ใฝ่เรียนรู้** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงการเอาใจผูกพันอยู่กับการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่าได้ให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือความชำนาญ

5. **อยู่อย่างพอเพียง** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความ เป็นอยู่หรือสภาพที่เป็นไปตามควรแก่ความต้องการ

6. **มุ่งมั่นในการทำงาน** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึง ความตั้งใจในการประกอบกิจการงาน เพื่อให้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

7. **รักความเป็นไทย** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงถึง ความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมความเป็นประเทศไทย ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

8. **มีจิตสาธารณะ** หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความนึกคิด ที่กำหนดการกระทำเพื่อประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ ที่ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

## 2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549, หน้า 8) ได้ให้แนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของคนไทยไว้เป็น 4 มิติ ดังนี้

### 1. มิติด้านร่างกาย ได้แก่

- 1.1 พัฒนาการทางด้านร่างกายเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย
- 1.2 พัฒนาการด้านสติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย
- 1.3 มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงไม่เจ็บป่วยง่าย

### 2. มิติด้านจิตใจ ได้แก่

- 2.1 เป็นผู้รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี
- 2.2 เป็นที่รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 2.3 เป็นผู้รู้จักและเข้าใจสถานการณ์สภาพแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

### 3. มิติด้านความรู้ ได้แก่

- 3.1 รู้อย่างลึกซึ้งถึงแก่นสาระของวิชา
- 3.2 รู้รอบด้านเชิงสหวิทยาการ
- 3.3 รู้ไกลไปถึงอนาคต

### 4. มิติด้านทักษะความสามารถ ได้แก่

- 4.1 ทักษะด้านการคิด
- 4.2 ทักษะการสื่อสาร

### 4.3 ทักษะภาษาต่างประเทศ

### 4.4 ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

### 4.5 ทักษะทางสังคม (ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่น)

### 4.6 ทักษะทางอาชีพ

### 4.7 ทักษะทางสุนทรียะ

### 4.8 ทักษะการจัดการ

มัทธนา สังฆะกฤษณ์ และวราพรพรณ น้อยสุวรรณ (2543, หน้า 48) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ของอนาคตซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี กล่าวถึงลักษณะของคนไทยสมัยใหม่ว่าประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. คุณลักษณะด้านปัญญา ได้แก่ เป็นผู้รู้จักเหตุและผล มีวิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบ ชั่วดี คุณและโทษ รู้จักสิ่งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำบนพื้นฐานความเป็นจริง รู้จักแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาดปราศจากอคติรู้เท่าทันต่อการการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ อย่างรวดเร็วและหลากหลาย รู้คุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย รู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมภายนอกท่ามกลางความสับสน วุ่นวาย และสภาพการแข่งขันของสังคมไทยในยุคเศรษฐกิจยุคใหม่

2. คุณลักษณะด้านจิตใจ ได้แก่ มีความละเอียดต่อการกระทำผิดประพฤติปฏิบัติในความถูกต้อง

3. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยไม่เห็นแก่ตัว ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคมและมวลมนุษยชาติแก้ปัญหาโดยสันติวิธี เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย มีจิตสำนึกมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ในสังคมให้มีสันติสุข มีจิตสำนึกรู้จักใช้อำนาจและเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. คุณลักษณะด้านร่างกาย ได้แก่ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถและทักษะในการประกอบกิจการงานและอาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถภาพและศักยภาพของบุคคล

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2550, หน้า 9) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตไว้ว่า คนไทยจะมีพัฒนาการสมวัย มีสุขภาพดี มีสมรรถภาพทางกายสมบูรณ์มีสุขนิสัยที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ทักษะทางเทคนิค สามารถใช้เครื่องมือและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว ที่สำคัญควรต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างผสมผสานในลักษณะต่างขั้วมิติต่าง ๆ เพื่อหา

จุดที่สมดุลระหว่างคุณลักษณะดังต่อไปนี้ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย และสังคมโลก ในอนาคต คือ

1. การเป็นผู้นำที่ดีและการเป็นผู้ตามที่ดี
2. การรักธรรมชาติ ศิลปะและการรักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
3. การมีชีวิตรู้จักพอและการมีชีวิตแข่งขันกันเอาตัวรอดเพื่อประโยชน์สูงสุด
4. การร่วมมือกัน และการแข่งขันกัน
5. ค่านิยมความเสมอภาค และค่านิยมเก็งกำไร มุ่งประโยชน์ส่วนตน
6. การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณค่าของวิทยาการสมัยใหม่
7. การอยากเรียนรู้ และการอยากเรียนเพื่อปริญญา เพื่ออาชีพ
8. การเรียนรู้ลึกซึ้งและการเรียนรู้กว้างขวางหลายสาขา ครอบตัว
9. การวางแผนวัฒนธรรมไทยและการรับวัฒนธรรมต่างชาติ
10. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และความเป็นปัจเจกชน

เพชร แสงเพชร (2558, หน้า 18) กล่าวว่า จากการศึกษาทัศนะของหน่วยงานและนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยพบว่า ลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะความสามารถตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงออกต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ จึงเลือกศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 2 ด้าน คือ

1. ความวินัย หมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีวินัยได้แก่ การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองและยอมรับผลการกระทำของตนเอง ปฏิบัติตนตามระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ทำกิจวัตรของตนเองตามที่กำหนดเคารพสิทธิของผู้อื่น

2. ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความกระตือรือร้นตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการแสวงหาความรู้ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจดบันทึก สรุปความรู้ ประสบการณ์และถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้อื่น

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นสิ่งควรมีภายในตัวของบุคคลนั้น ๆ เพื่อเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการทำคุณงามความดีแก่ตนเองและสังคม ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น

คนไทยจึงควรมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของตนเองในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกตลอดเวลา

### 3. ตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้กำหนดตัวชี้วัดของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

#### 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ข้อ ได้แก่

1.1 ศรัทธา ยึดมั่น ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ (ศาสนาพุทธ) และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ

1.2 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น มีส่วนร่วมหรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

1.3 เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ร้องเพลงชาติ ยืนตรงเคารพธงชาติและอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง

1.4 ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น เข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองคองที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชนและสังคม

#### 2. ซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่

2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งท่ายกาย วาจา ใจ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น การวางตัวเป็นกลางปราศจากความลำเอียง และปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดและปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา

2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งท่ายกาย วาจา ใจ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

#### 3. มีวินัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1 ข้อ ได้แก่

3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน สังคม และชุมชนที่ได้กำหนดไว้

#### 4. ใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่

4.1 ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ตั้งใจเรียน เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ

4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกรู้ ความรู้ วิเคราะห์สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม บันทึกรู้ ความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

#### 5. อยู่อย่างพอเพียง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่

5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน งบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผลและไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิด

5.2 มีภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น วางแผนการเรียนรู้ การทำงานบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ในปัจจุบันและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและสภาพแวดล้อม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

#### 6. มุ่งมั่นในการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่

6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ และปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง

6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น มุ่งมั่นทำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จและชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

#### 7. รักความเป็นไทย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ข้อ ได้แก่

7.1 อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย พฤติกรรมบ่งชี้ พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย และแนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

7.3 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญูกตเวทีพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย และชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย

#### 8. มีจิตสาธารณะ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่

8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน พฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทนและแบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้

8.2 ร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมที่บ่งชี้ เช่น ดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมและรักษาสິงแวดล้อมด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือมีส่วนร่วมสร้างในการสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึงคุณลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุขและพลเมืองที่ดีในสังคมในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศและพลโลก

#### 4. การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ข้อ มีแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดังนี้

1. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนในเรื่องการยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประลองดอที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความรักชาติ ศาสน์กษัตริย์ หลากหลายรูปแบบอย่างชัดเจน การเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ การแสดงความเคารพเทินทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ การได้รับเสด็จเมื่อพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จไป

ในถิ่นที่อยู่บริเวณใกล้เคียง การปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นต้น ด้วยความเคารพเมื่อได้ยินหรือเห็นบุคคลใดแสดงกริยา วาจาหรือมีการกระทำอันไม่สมควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต้องว่ากล่าวตักเตือนและห้ามมิให้ปฏิบัติเช่นนั้นอีก

2. ด้านชื่อเสียงสุจริต เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดต่อพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู ส่งเสริมให้นักเรียนไม่ถือเอาสิ่งของหรืองานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงและทำตนให้แบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนด้านความซื่อสัตย์และจริงจัง สนับสนุนให้นักเรียนไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง สนับสนุนให้นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง

3. ด้านมีวินัย เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ส่งเสริมให้นักเรียนตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงาน

4. ด้านใฝ่เรียนรู้ เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนมีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปลงเป็นองค์ความรู้ ส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5. ด้านอยู่อย่างพอเพียง เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนใช้ทรัพยากรของส่วนรวม และใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า ส่งเสริมให้นักเรียนไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำ ให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิด ส่งเสริมให้นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีการเก็บออมเงิน ส่งเสริมให้ใช้ทรัพย์สินของตนเองและสิ่งของในโรงเรียนอย่างประหยัด คู้มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี ส่งเสริมให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งใจและรับผิดชอบ

ในการทำงานให้สำเร็จ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนทুমเทในการทำงาน อดทน ไม่ย่อท้อ ต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจและชื่นชมผลงานที่ทำสำเร็จ

7. ด้านรักความเป็นไทย เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนในการแต่งกายแบบไทย ให้มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทยกับชุมชนและสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาไทยและเขียนเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งเสริม ชักชวนแนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามหลักภาษา ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจ

8. ด้านมีจิตสาธารณะ เป็นการส่งเสริมผู้เรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือแม่ผู้ปกครอง และครูทำงานด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาช่วยทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักดูแลรักษาปกป้องทรัพย์สินสมบัติและสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ แนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลาย ทั้งการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนและเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์หรือแม่กระทั่งบุคคลผู้ใกล้ชิดในสถานศึกษาในสังคมรอบข้างที่ผู้เรียนดำรงอยู่ด้วย

## 5. การพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์

คุณธรรมจริยธรรมเป็นเหมือนเสาต้นใหญ่ที่แข็งแรงคอยค้ำจุนสังคมให้อยู่รอดปลอดภัยได้อย่างยั่งยืนถาวร แต่เสาต้นนี้ได้ถูกกัดกร่อนกำลังจะหายไปจากสังคมไทย เนื่องจากการขาดคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จนส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมและจะกลายเป็นปัญหาเรื้อรังของชาติบ้านเมืองที่ยากจะเยียวยาแก้ไข หากมีการหยิบยกปัญหาคุณธรรมจริยธรรมมาถกกันในเวทีใดก็ตาม เสียงสะท้อนจากทุกภาคส่วนต่างมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าเกิดจากความล้มเหลวด้านการจัดการศึกษา

เพราะมองว่าการปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตนั้น เป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา และแม้แต่ในสถานศึกษายังเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งนั่นคือความเข้าใจที่ไม่ค่อยจะถูกต่อนัก แท้จริงแล้วการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจะต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว ก่อนเพื่อเป็นพื้นฐานที่มั่นคง จากนั้นสถานศึกษาทุกระดับต้องมีความเข้มแข็งในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม รู้เท่าทันกับความซับซ้อนของสังคม รู้จัก เลือกรับแต่สิ่งดี ๆ ไม่ใช่รับทุกอย่างโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและที่สำคัญต้อง เข้าใจบริบทและข้อจำกัดของตนเอง โดยมีผู้ใหญ่จากทุกภาคส่วนในสังคมเป็นแบบอย่างที่ดี

ถ้าดูจากหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หรือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือหลักสูตรใหม่ที่มีการนำร่องทดลองใช้ในโรงเรียนต้นแบบในปีการศึกษานี้และจะใช้พร้อม กันทั่วประเทศในปีการศึกษาต่อไป ล้วนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตน นับถือนี้คือส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้เป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ หลักสูตรใหม่ ยังได้กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำคัญ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ หลายคนคิดว่าการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาต้องเน้นให้เด็กได้เรียนวิชาที่วาดด้วยศิลปกรรม คุณธรรม จริยธรรม หรือหลักธรรม ของศาสนาเท่านั้น แต่การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น กระบวนการเรียนรู้ สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ โดยการสอดแทรกในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพราะคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถสร้างให้เกิดได้โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติงาน ทำงานส่วนบุคคล และการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ดังนั้น ครูผู้สอนคงมิได้มีหน้าที่เพียงแต่สอนเนื้อหาในหนังสือให้จบเท่านั้น แต่ยัง ต้องช่วยกันคำนึงถึงการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนด้วย เพื่อสรรค์สร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรมนำชีวิตไปสู่ความสุข “จะสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างไร” คาดว่าจะเป็นคำถามที่เกิดขึ้นในใจ ของครูผู้สอนจำนวนไม่น้อย คงต้องเริ่มต้นจากการที่ครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์สาระการเรียนรู้

ว่าสามารถสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องใดบ้าง แม้จะเป็นสาระการเรียนรู้เดียวกัน ยังสามารถสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างกันให้เหมาะสมตามวัยและชั้นปี แล้วจึง กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมได้อย่าง ต่อเนื่องและไม่ซ้ำซ้อน การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเฉพาะในห้องเรียน อาจยังไม่เพียงพอ ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในผู้เรียนได้อย่างยั่งยืนและถาวร สถานศึกษา ยังจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเสริมที่หลากหลาย โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด ประโยชน์อย่างคุ้มค่า อีกทั้งเปิดให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ทางคุณธรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการและจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งจากเพื่อน ครูผู้สอน ครอบครัว ชุมชน และสังคม ครูผู้สอนคงจะไม่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ ได้ หากขาดการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และมีทักษะ ด้านบริหารจัดการ มีความสามารถในการสร้างเครือข่าย เพื่อจัดสรรและระดมทรัพยากรจาก ชุมชน องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มาร่วมสนับสนุนกิจกรรม และที่สำคัญ ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะต้องไม่ลืมว่าแบบอย่างที่ดีสามารถช่วย ให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้ดีกว่าการสั่งสอนหรือการสั่งให้ทำและการกระทำใด ๆ ที่ขัดแย้งกับคำสอนของตนเองจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก แม้สังคมจะมีบรรทัดฐานที่ชัดเจนว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นในเด็กและ เยาวชนไทยเป็นอย่างไร แต่การพัฒนาคุณลักษณะที่จะให้เกิดขึ้นภายในจิตใจคือคุณธรรม ซึ่งเป็นนามธรรมนั้นเป็นภารกิจที่ยากยิ่งต่อการวัดและประเมินผลของครูผู้สอน ซึ่งจะเป็น ประเด็นปัญหาสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดทำลายความสามารถของครูผู้สอนต่อไป ณ วันนี้ ถึงเวลา แล้วที่ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องตระหนักถึงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด ครูต้องมีสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู เพิ่มขึ้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรศาสนา สื่อมวลชนทั้งหลายต้องตื่นตัว ผนึกกำลังร่วมกันเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยึดหลัก คุณธรรมนำชีวิตไปสู่ความสุข และที่สำคัญต้องเป็นความสุขแบบเรียบง่ายและยั่งยืน

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนนั้นโรงเรียนก็เป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพราะเป็นสถานที่ผู้ปกครองฝากผู้เรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง รวมทั้งต้องได้รับความ

ร่วมมือจากผู้ปกครองและสังคมทั้งภาครัฐและเอกชนด้วย โดยเฉพาะผู้อำนวยการสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ทั้งผู้เรียน ครูและบุคลากร ในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย การสร้างข้อตกลงกับผู้เรียนและต้องเป็น แบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างความศรัทธาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและสังคม ดังที่กล่าวว่า ตัวอย่างที่ดีมี ค่านิยมมากกว่าคำสอน

### บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันการจัดการเรียน การสอนไปสู่ความสำเร็จเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่จะต้องคอยอำนวยความสะดวก ความสะดวก ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจทั้งคำพูดและการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดกำลังใจและได้แนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินงานซึ่งมีนักการศึกษาหลายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมผู้เรียน ไว้ ดังนี้

#### 1. การพัฒนารูปแบบการสอน

การพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดผลนั้น มีหลายปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง มิได้มีเพียงปัจจัยด้านวิธีการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องด้วยการบริหารจัดการสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการกำหนด แนวทาง กลยุทธ์ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการสนับสนุนการสอนคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีแนวทาง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551, หน้า 1-2) ดังนี้

##### 1. วางกลยุทธ์บริหารจัดการพัฒนางานคุณธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และมาตรการพัฒนา การ สอนคุณธรรม จริยธรรม โดยอยู่บนฐานการประยุกต์ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาและ องค์การในพื้นที่ชุมชนอย่างคุ้มค่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยง ของสถานศึกษา เพื่อ นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม กำหนด ปฏิทินเวลาการ ปฏิบัติงานช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถ ปรับกระบวนการทัศนคติการทำงานของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ เช่น การมีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญพัฒนาคุณธรรมการเน้นวัดผล มากกว่าจัดกิจกรรม เน้นการทำงาน ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ พัฒนาความสัมพันธ์เชิงสถาบัน ระหว่างองค์กรในพื้นที่/ชุมชน เช่น วัด แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครชุมชน

นักจิตวิทยาเด็ก สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

## 2. ปฏิรูประบบสนับสนุนประสิทธิภาพงานสอนคุณธรรม ในประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 จัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์ประเมินทรัพยากรสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ชุมชนเป็นระยะและอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ครูนำไปใช้ออกแบบและจัดการ เรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม

2.2 จัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์รายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการสอนคุณธรรม ซึ่งข้อมูลที่เก็บจะเกี่ยวกับลักษณะนิสัย พฤติกรรม สภาพปัญหาครอบครัว ปัญหา ชีวิต ฯลฯ โดยหน้าที่หลักควรเป็นครูประจำชั้นในการเป็นผู้วิเคราะห์ มีระบบการบันทึก และการ กระจายข้อมูลสู่ครูที่สอนในรายวิชาอื่น และส่งต่อข้อมูลไปสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงส่ง ต่อไปยังสถานศึกษาอื่นที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษาต่อ

2.3 สนับสนุนด้านการวิเคราะห์ประเด็นท้าทายคุณธรรม โดยอาจจัดตั้งหน่วยวิเคราะห์ปัญหาคุณธรรมที่เป็นกระแสในสังคมชุมชน เช่น พนันบอล ยกพวกตีกัน ยาเสพติด การล่อลวงทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ โดยวิเคราะห์สถานการณ์ กระจายข้อมูลให้ครู เพื่อใช้สอนและหา แนวทางแก้ไขป้องกันได้ทันที่ อันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม อย่างไรก็ตามหน่วยวิเคราะห์นี้อาจเป็นการจัดตั้งในลักษณะที่ร่วมมือกับสถานศึกษาใกล้เคียง โดย ดำเนินกันเป็นกลุ่ม

2.4 สนับสนุนองค์ความรู้ในการพัฒนาการสอนคุณธรรม สนับสนุนด้าน ข้อมูล องค์ความรู้ งานวิจัย เอกสารวิชาการที่มีคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในผู้เรียน ซึ่งการสนับสนุนฐานข้อมูลนี้อาจ ดำเนินการโดยสถานศึกษาเองหรือเป็นการใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีการจัดทำขึ้นแล้วแบ่งกัน ใช้ เช่น สถานศึกษาอื่นใกล้เคียงเขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาให้การสนับสนุน

## 3. พัฒนาครูและบุคลากรในด้านคุณธรรม

จัดกิจกรรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ดี และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความสำคัญและเอาจริงเอาจังในการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการประเมินจากคนหลากหลายกลุ่ม เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฯลฯ และจัดทำดัชนีชี้วัด ด้านประสิทธิภาพการสอนคุณธรรม จริยธรรมของครูผู้สอน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควร ร่วมกำหนดการแผนกระจายความรับผิดชอบ และปรึกษาร่วมกันกับกลุ่มครูผู้สอนในแต่ละ วิชา ในแต่ละช่วงชั้น เพื่อบูรณาการสอนคุณธรรม จริยธรรมเข้าสู่ช่วงชั้นและวิชาต่าง ๆ

#### 4. บริหารกิจกรรมสำหรับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

โดยวิเคราะห์ความต้องการกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้เรียน โดยวิเคราะห์จากกลุ่มผู้เรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมได้สอดคล้องตามความสนใจ ความต้องการ และสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรม/โครงการที่มีส่วนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนจะได้รับการ พัฒนาได้ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ เพื่อใช้เสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดย เป็นกิจกรรมที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษาหรือชุมชนอย่างคุ้มค่า รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริม ช่วงปิดภาคเรียน เช่น ค่ายอาสาสมัครต่าง ๆ ค่าคุณธรรม กิจกรรมสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาชุมชน ฯลฯ เพื่อใช้เวลาว่างพัฒนาตนเองและเกิดประโยชน์แก่ชุมชน โดยใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาและ ชุมชนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการสอน คือ บทบาทของผู้บริหารในการวางกลยุทธ์ที่กำหนด นโยบาย แนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมเสริมคุณธรรมโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการวางแผนจัดทำระบบสารสนเทศเกี่ยวกับครู บุคลากรในโรงเรียนและผู้เรียน การสนับสนุนทรัพยากร เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการหาแนวทางในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครู บุคลากรในโรงเรียนและผู้เรียน ในปัจจุบันสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และนำผลการดำเนินงานที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงให้รูปแบบการสอนให้ดียิ่งขึ้น

## 2. การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา

การกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนของสถานศึกษา เป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน นำมาวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาหรือเลือกใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แล้วดำเนินการ จัดการเรียนรู้อะไรและจัดการชั้นเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ดังนี้

ทัศนาวลัย เนียมบุบผา (2552, หน้า 22-25) ได้กล่าวถึงประสบการณ์บริหารของ โรงเรียนสุวานารี ในโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนประกอบด้วยเทคนิควิธีการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมหลากหลายกิจกรรม โดยมีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนและการจัด กิจกรรมไว้ว่า ถ้าเราสามารถจำลองโรงเรียนให้เหมือนสถานที่จริง มีบรรยากาศเหมาะสำหรับการเรียนรู้ เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น หากเราจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาประเพณี วัฒนธรรม ก็จะจำลองโรงเรียน

ให้เป็นเหมือนวัดและให้นักเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ เหมือนกับเป็นงานจริง ๆ ยกตัวอย่าง เช่น นักเรียนแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เราจะนิมนต์พระมาให้นักเรียนได้ทำพิธีจริงหรือกิจกรรมเทศน์มหาชาติ เราจะจัดบรรยากาศใน โรงเรียนให้เหมือนงานเทศน์มหาชาติที่วัด มีการนิมนต์พระมาแห่แต่ละกัณฑ์ นักเรียนจะได้แห่กัณฑ์เทศและนั่งฟังเทศน์จริง ๆ ทั้งนี้ นักเรียนทุกสายชั้นจะได้เรียนรู้เรื่องเวสสันดรชาดกทุกกัณฑ์มา ก่อนถึงวันงานที่สำคัญโรงเรียนยังเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่อนุบาล คือ ก่อนที่เด็ก ๆ จะนอนกลางวัน ครูจะให้เด็กนักเรียนสวดมนต์และนั่งสมาธิ และส่งเสริมให้เด็ก ๆ ชักชวน คุณพ่อคุณแม่ และคนทางบ้านให้นั่งสมาธิที่บ้านด้วย ซึ่งก็ได้ผลผู้ปกครองส่วนใหญ่ตื่นตื่นที่ลูก ๆ ปฏิบัติได้และได้ชักชวนให้ทางบ้านปฏิบัติด้วย นอกจากนี้สิ่งที่ทางโรงเรียนเน้นอยู่เสมอ คือ ให้นักเรียนกราบเท้าคุณพ่อคุณแม่ และญาติผู้ใหญ่ก่อนมาโรงเรียนทุกวัน เมื่อมาถึงโรงเรียนและ ก่อนกลับก็ให้สวัสดีคุณครู เมื่อกลับถึงบ้านก็ให้กราบสวัสดีคุณพ่อ คุณแม่และญาติผู้ใหญ่

ด้านการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมนั้น การสอนคุณธรรม จริยธรรม ครูผู้สอนต้องทำตัวเป็นแม่พิมพ์ ต้องเป็นแบบอย่างทุกอย่างทั้งเรื่องกริยา วาจา การแต่งกาย ทั้งเรื่องการทำสมาธิ การสวดมนต์ ครูก็ต้องทำเป็นตัวอย่าง คือ นอกจากจะส่งเสริมให้นักเรียนทำสมาธิในแต่ละช่วงพักแล้ว ครูก็ต้องทำด้วยเพื่อให้ทุกคนมีจิตเป็นสมาธิพร้อมที่จะทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

ส่วนแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนนั้น โรงเรียนเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ให้นักเรียน โดยเฉพาะคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งวิธีที่ใช้หลัก ๆ คือ การเล่านิทาน เพราะนิทานมีทั้งความสนุกสนาน เหมาะกับวัยของเด็ก และยังสอดแทรกคุณธรรมในด้านต่าง ๆ ได้ง่าย เมื่อต้องการเน้นปลูกฝังคุณธรรมใด ครูก็สามารถเลือกนิทานที่เหมาะสมจะปลูกฝังคุณธรรมนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้จะมีครูพระที่คอยอบรมสั่งสอน ให้ระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่และเล่าเรื่องพุทธชาดก เรื่องกฎแห่งกรรมที่มีแง่คิดให้นักเรียนได้เรียนรู้อีกด้วย

สำหรับแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ นอกจากการเล่านิทานแล้ว แนวทางที่น่าสนใจอื่น ๆ มีดังนี้

ข้อสำคัญ นอกจากครูจะสอนให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์ด้วยการยกตัวอย่างต่าง ๆ แล้วโรงเรียนยังมีห้องให้นักเรียนที่เก็บของได้มาส่ง ครูจะลงบัญชีไว้ถ้าใครทำความดีบ่อยครั้ง ครูก็จะออกเกียรติบัตรให้ และชมเชยหน้าเสาธงนอกจากนี้ยังมีกล่องคุณธรรม 8 ประการ ที่ใครเก็บเงินได้ แล้วไม่มีเจ้าของก็ให้มาหย่อนใส่กล่องนี้ เมื่อครบภาคเรียนโรงเรียนจะนำไปบริจาคต่อไป

ประหยัด ครูจะสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการประหยัด ซึ่งไม่ใช่เฉพาะเงินรวมไปถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม

ขยัน ครูจะสอนให้นักเรียนตั้งใจใฝ่หาความรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน ตั้งใจเรียน สามัคคี ครูสอนให้นักเรียนสามัคคีกัน รู้จักทำงานเป็นทีมโดยเน้นหัวใจสำคัญ 3 ประการ คือ สามัคคี เคารพซึ่งกันและกัน และรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน

สะอาด ครูใช้ 5 ส คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สุขนิสัย มาปลูกฝังความสะอาดนี้จะรวมในทุก ๆ เรื่อง

ความสุภาพ ครูจะสอนให้นักเรียนอ่อนน้อมถ่อมตน พุดจาสุภาพไปมาลาไหว้ เมื่อพบผู้ใหญ่ก็ไหว้ ผู้พบเห็นก็จะเอ็นดู โดยครูทำเป็นตัวอย่างทั้งการแต่งกายและการพุดจา มีวินัย ในช่วงแรก ๆ โรงเรียนมีปัญหาว่าเด็กไร้รื้อน เสียงดัง ไม่มีระเบียบ จะขึ้นลงบันไดก็แย่งกันขึ้น ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โรงเรียนจึงใช้วิธีขีดเส้นให้นักเรียนเดินตามแถวที่กำหนด และใช้การฝึกสมาธิเพื่อให้นักเรียนมีสติและนิ่งขึ้น ก่อนสอนครูจะให้นักเรียนทำสมาธิและโรงเรียนก็มีเพลงสำหรับทำสมาธิ เมื่อเพลงขึ้นนักเรียนก็จะทราบและเริ่มทำสมาธิ ซึ่งก็ได้ผลทำให้นักเรียนไม่ไร้รื้อน ไม่เสียงดัง เข้าคิว เข้าแถวเป็นระเบียบมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น อุบัติเหตุก็ลดลง

มีน้ำใจ นอกจากสอนให้นักเรียนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกันแล้ว ยังมีโครงการบริจาคสงฆ์ของผู้ยากไร้

นอกจากแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ที่ยกตัวอย่างมาแล้ว กิจกรรมเด่น ๆ ที่โรงเรียนจัดทำเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอมีดังต่อไปนี้

1. ลานธรรมลานไทร ลานแห่งนี้เป็นที่จัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกระดับฝึกนั่งสมาธิในช่วงโม่งสังคัม โรงเรียนยังมีครูพระมาช่วยอบรมสั่งสอนหลักธรรม สอนการนั่งสมาธิและธรรมปฏิบัติต่าง ๆ ให้นักเรียน

2. เชียมซีธรรมะ โรงเรียนจัดให้มีห้องจริยะ เพื่อใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนธรรมะ ซึ่งกิจกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ เชียมซีธรรมะ คำทำนายในใบเชียมซี เป็นคำทำนายที่สอดแทรกคำสอน หลักธรรมะต่าง ๆ ให้นักเรียนได้คิดและนำไปปฏิบัติ

3. ผ้าป่าความดี เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเขียนความดีที่นักเรียนได้ทำลงในกระดาษสีต่าง ๆ แล้วนำไปผูกไว้กับต้นผ้าป่าที่อยู่ในห้องจริยะ

4. สอนชวนคิด โรงเรียนมีการติดตามสอนพุทธสุภาษิตต่าง ๆ ตามต้นไม้หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่นักเรียนมักจะเดินผ่าน ซึ่งเด็ก ๆ ก็มักจะอ่าน แล้วนำไปคุยกันและครูก็มักจะนำไป เป็นหัวข้อสนทนาในห้อง คำสอนเหล่านี้ช่วยให้แง่คิดดี ๆ กับนักเรียน

5. ฐานกิจกรรม โรงเรียนจะมีฐานกิจกรรมต่าง ๆ 16 ฐาน คล้าย ๆ ชมรมที่นักเรียนสามารถเลือกเข้าไปทำกิจกรรมได้เมื่อมีเวลาว่าง

กิจกรรมนักเรียนเป็นการจัดการสอนที่เสริมความรู้ให้เกิดกับผู้เรียนในทุกด้าน เช่น ทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ปัจจุบันกิจกรรมนักเรียนก็คือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั่นเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้เด็กทุกคนได้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมนั้นเป็นแก่นแท้ของความเป็น ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีการปฏิบัติดีการประพฤติดีประพฤติชอบ ความนึกคิดที่ดี ครูผู้สอนมีการส่งเสริมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียนทุกสถานศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว เน้นด้านการให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำเอง

สถานศึกษาต้องสอนหรือมีจัดกิจกรรมที่มีการปฏิบัติจริง ทำจริง ผูกพันกัน เป็นสำคัญที่เรียกว่า “การจัดกิจกรรมนักเรียน” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก, หน้า 6) กระทรวงศึกษาธิการ (2545ข, หน้า 1-3) ได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผูกพันกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กอปรกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดผลดี และผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากสับสนยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรี และมีความสุข และได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมเพื่อเสริมในกลุ่มสาระต่าง ๆ ทุกกลุ่มวิชา เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นมีหลักการและรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง

การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน

1. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีหลักการดังต่อไปนี้ คือ

1.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

1.2 จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถ

ของผู้เรียน

1.3 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงอย่างต่อเนื่อง

1.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม

1.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา

1.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูที่ปรึกษา ถือเป็นพี่ที่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำโดยคำนึงถึงความปลอดภัย

1.8 ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

1.9 มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

2. แนวการจัดกิจกรรม

2.1 จัดเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ 8 กลุ่มสาระ

2.2 จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติของเด็กกลุ่มชน เช่น ชุมชนต่าง ๆ

2.3 การจัดเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก เช่น ทำประโยชน์ต่อสังคม เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

2.4 การบริการต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ พยาบาล บริการห้องสมุดและอื่น ๆ

3. กิจกรรมที่ควรจัดในสถานศึกษา

3.1 กิจกรรมสร้างความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตัวเอง การวิเคราะห์ประเมินตนเอง ยอมรับผู้อื่น การพัฒนาตนเอง สร้างสิ่งดีงาม

3.2 กิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ คีลธรรม และจริยธรรม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสุข เป็นคนดี มีปัญญา

3.3 กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการรู้จักตัวเอง การแสวงหาและการใช้ข้อมูล การคิด ตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวางแผนการจัดการ การมีวิสัยทัศน์กล้าเสี่ยงอย่างมีเป้าหมายคุณธรรม การสื่อสารและอื่น ๆ

3.4 กิจกรรมบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา มุ่งส่งเสริมให้รัก การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

3.5 กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพในการเรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน การวางแผนการศึกษา เทคนิคการเรียนที่ดี

3.6 กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยรักการทำงาน สร้างตัวเองให้มีความเพียรพยายาม มีความภาคภูมิใจ

3.7 กิจกรรมฉลาดกินฉลาดใช้ พัฒนาการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจเลือกบริโภค

3.8 กิจกรรมศิลปินนักอ่าน พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว คำกลอนตามความสนใจ

3.9 กิจกรรมเพื่อนที่แสนดี การช่วยเหลือเพื่อซึ่งกันและกัน ให้ผู้อื่นมีความสามารถพัฒนาตนเอง

3.10 กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม

3.11 กิจกรรมพิทักษ์ป่ารู้จักการออกกระเปาะบรวบกันคิดและร่วมกันรักษา

3.12 กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน สร้างเสริมทักษะในการช่วยเหลือมีความเมตตา กรุณา บำเพ็ญประโยชน์อยู่ร่วมกันได้ สำหรับกิจกรรมที่ทุกแห่งต้องจัดได้แก่ ลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และรักษาดินแดน

จันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 153) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมิได้ขึ้นอยู่กับแต่เฉพาะการสอนในห้องเรียนเท่านั้น กิจกรรมหลักสูตรเป็นวิธีช่วยพัฒนาคุณลักษณะ และนิสัยใจคอผู้เรียนเป็นคนดี มีศีลธรรมมีความเสียสละมีความซื่อสัตย์มีความเมตตา กรุณา รักใคร่ กลมเกลียว สมัคสมานสามัคคีและมีวินัย มีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
2. กิจกรรมอาหารกลางวัน

3. กิจกรรมสหกรณ์
4. กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
5. กิจกรรมแนะแนวทางการศึกษา
6. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
7. กิจกรรมสุขภาพและพละนาฏยและกีฬา
8. กิจกรรมห้องสมุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 33) หลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะกิจกรรมที่เสริมทุกวิชา ในหลักสูตรการศึกษา วิธีทำแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การดำเนินการเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนและกำหนดตามบริบทของสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากสาระการเรียนรู้ เป็นต้น
2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการต่าง ๆ ฝึกการทำงานเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
5. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบโดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์การประเมินผ่านช่วงชั้นอีกด้วย

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531, หน้า 6) ให้ความคิดเห็นว่ากิจการนักเรียนมีจุดหมายเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเจริญงอกงามทุกด้านสถานศึกษาควรให้ความช่วยเหลือทุกวิถีทางที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายตามโอกาสที่นักเรียนควรจะได้รับ จึงได้กำหนดให้จัดงานด้านกิจการนักเรียนอย่างจริงจัง และถือเป็นงานที่ควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาโดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้

### 3 ประการ

1. มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา
2. มุ่งช่วยแก้ปัญหาอันจะเกิดแก่นักเรียนนักศึกษา
3. มุ่งช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดแก่นักเรียนนักศึกษา

หลักในการดำเนินการกิจกรรมนักเรียน มุฮัมหมัด เบ็ญญ์ (2546, หน้า 61) ได้สรุปผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา ได้เสนอแนะว่า กิจกรรมนักเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดระบบและติดตามการใช้งบประมาณที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนต่อชุมชนและองค์กรภายนอกให้มากขึ้น ควรจัดหาข้อมูลสารสนเทศ ควรจัดทำเอกสารคู่มือปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้ชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดระบบงบประมาณ ตามความต้องการของบุคลากร ควรสรรหาบุคลากรทำหน้าที่การเงินและบัญชีโดยเฉพาะ

พรสวรรค์ เลิศวิทยาวินิจฉัย (2541, หน้า 100) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนแสงทอง จังหวัดสงขลา ได้สรุปข้อเสนอแนะดังนี้ การพัฒนาครูผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานเพิ่มบุคลากร ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการนักเรียน จัดอบรมครูที่ปรึกษากิจกรรมเปิดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ชมรมส่งเสริมความสนใจ ทักษะความสามารถ และความถนัดของนักเรียนปรับปรุงห้องแนะแนว ให้มีสัดส่วนเพียงพอกับการให้บริการ จัดป้ายนิเทศประชาสัมพันธ์ จัดคณะกรรมการนักเรียนและมีมาตรการควบคุมความประพฤติของนักเรียนหมั่นกำกับดูแลความประพฤตินักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จัดอุปกรณ์ส่งเสริมงานพลานามัยให้เพียงพอ บริการตรวจสุขภาพ จัดควบคุม การให้บริการ จำหน่ายอาหารน้ำดื่ม และดูแลหลักโภชนาการ

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2545, หน้า 54-57) ได้เสนอแนะ การส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเป็นการรักษาและส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของนักเรียนอาจเลือกใช้วิธี ดังต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์ การวิจัยและการอบรมทางจริยธรรม
2. การส่งเสริมและสนับสนุนการให้งบประมาณ ยกย่องเชิดชูผู้ทำงานดีเด่น
3. การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ใช้สื่อประกอบการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ
4. การจัดบริการทางวัฒนธรรม เช่นการบริการห้องสมุด การแสดงนิทรรศการ การสาธิต
5. การอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และฟื้นฟูวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งโบราณ
6. การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม การรักษา การเผยแพร่ประวัติศาสตร์

7. การเสริมสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเชื่อมซึ่งกันและกัน
8. การดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้ประชาชนเรียนรู้และมีส่วนร่วม
9. การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน การปรับปรุงที่อาศัยการพัฒนาหมู่บ้าน
10. การรักษาเอกลักษณ์ของชาติ ให้มีกิจกรรม การรักษาชาติ ศาสน์ กษัตริย์
11. การดำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรมการสร้างมาตรฐานคุณธรรม การป้องกันการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านภาษา

กิจกรรมนักเรียนเป็นงานบริหารกิจการต่างๆ เพื่อการส่งเสริมสาระ การเรียนรู้ให้มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาบุคลิกภาพ การสร้างประสบการณ์ในการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนคิดเองทำเองครูคอยให้คำปรึกษาเป็นหลักเพื่อให้นักเรียน มีความสมบูรณ์ทั้ง ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ และควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ คือ

1. การปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียน ความกล้าแสดงความคิดเห็น
2. การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีในประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา เช่น ยกย่องเชิดชูศิษย์เก่าที่มีการสร้างชื่อเสียงช่วยเหลือการศึกษา
3. การสร้างความเป็นเอกลักษณ์ และจุดเด่น สถานศึกษา
4. การสร้างจุดศูนย์รวมจิตใจ ของบุคลากรในสถานศึกษา เช่น อนุสรณ์ของผู้ให้กำเนิดหรือสิ่งที่ระลึกประจำสถาบัน
5. การสร้างระบบพี่ปกครองน้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกันเป็นรุ่นพี่รุ่นน้อง ผู้อาวุโส
6. การสร้างความรักผู้สอน ให้ศรัทธาและภาคภูมิใจในสถานศึกษา การจัดชมรม ปลูกนิเทศ ปัจฉิมนิเทศ การจัดกีฬา
7. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติเอง ยึดแบบแผนประเพณี สื่อสารกันเองให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

อิสมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 100) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นการบริหารงานเพื่อส่งเสริมสาระการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ การสร้างประสบการณ์ในการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารก็ต้อง

ให้การสนับสนุนเพื่อให้ นักเรียน มีความสมบูรณ์ทั้ง ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

สมนึก เรื่องศรี (2553, หน้า 36) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาไว้ว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมนั้น การสอนคุณธรรม จริยธรรมครูผู้สอน ต้องทำตัวเป็นแม่พิมพ์ ต้องเป็นแบบอย่างทุกอย่าง ทั้งเรื่องกริยา วาจา การแต่ง กาย ทั้งเรื่อง การทำสมาธิ การสวดมนต์ ครูก็ต้องทำเป็นตัวอย่าง คือ นอกจากจะส่งเสริมให้ นักเรียนทำสมาธิในแต่ละช่วงพักแล้ว ครูก็ต้องทำด้วยเพื่อให้ทุกคนมี จิตเป็นสมาธิพร้อมที่จะทำ กิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา คือ บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์บริบทผู้เรียน และชุมชน เพื่อจัดโครงการ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตาม หลักสูตรขั้นพื้นฐาน จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และปลูกฝัง จิตสำนึกและพฤติกรรมที่ดี เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียน ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่คุณเรียนสนใจเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียน ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

### 3. การพัฒนาหลักสูตร

วัชรวิ เลียนบรรจง (2550) กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้เป็น หลักสูตรที่ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและเป็นหลักสูตรบูรณาการ แม้ว่าหลักสูตร ยังคงแบ่งเป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชา มีตารางเรียนเป็นกรอบควบคุมเวลาค่อนข้างเคร่งครัด ไม่ยืดหยุ่น แต่ในอนาคตโรงเรียนจะมีอิสระในการบริหารงานวิชาการ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะวางแผนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่แท้จริงของท้องถิ่นให้ได้ หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรซึ่งเหมาะสมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ เพราะผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมหลากหลาย ซึ่งครูในฐานะผู้อำนวยการควมสะดวก เป็นผู้จัดให้ ดังนั้นการสะท้อนองค์ความรู้ ความคิด ความรู้สึกจากการที่ได้อบรมปฏิบัติกิจกรรมของ ผู้เรียนจะมีลักษณะหลากหลายและเป็นองค์ความรู้รวมจากหลายวิชา หลักสูตรบูรณาการ จึงเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนแก่ผู้เรียน

หลักสูตรเป็นแผนแม่บทที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม โดยให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของ ตนเองและมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและสภาพแวดล้อมโดยส่วนรวม

นอกจากนี้ยังมุ่งหวังที่จะปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง เป็นคนดี มีปัญญา สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข บนพื้นฐานความเป็นไทย โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต พัฒนาตนเองและสังคม มีความสามารถในการเรียนรู้ สื่อสาร ทำงาน การคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบและมีเหตุผล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ พึ่งตนเองได้ มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตมีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจะต้องช่วยกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเพื่อบูรณาการสอดแทรกวิชาจริยธรรมในสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 33) ได้กำหนดการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมไว้ ดังนี้

1. สถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับชุมชนกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
2. คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ
3. ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนจะต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยการประเมินเชิงวิวินิจฉัย เพื่อปรับปรุงพัฒนาและการส่งเสริม ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีและรายภาค
4. ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

ให้เป็นไปตามที่เป้าหมายกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์  
ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด

กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา ได้กำหนดการจัดหลักสูตรเพื่อการพัฒนา  
คุณธรรมและจริยธรรม ไว้ดังนี้ คือ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 9-10)

1. จัดวิชาพระพุทธศาสนาไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับทุกช่วงชั้นตั้งแต่ระดับ  
ประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และควรบรรจุเรื่อง พุทธประวัติ ไว้ในหลักสูตร  
สถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และวิชาจริยธรรมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 2 เพื่อให้  
การศึกษาแก่เยาวชนได้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

2. โรงเรียนต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรและคณะกรรมการ  
ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้อง  
กับสภาพความต้องการของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาพร้อมทั้งกำหนด  
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยรวม

3. โรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรและมีการกำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง  
ของหลักสูตรไว้อย่างถูกต้องชัดเจน สามารถประเมินผล ติดตามผลและตรวจสอบได้

4. จัดทำหลักสูตรอบรมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่มีรูปแบบชัดเจนเป็น  
มาตรฐานสากลในสถานศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อนำไปดำเนินการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุทธินชนก ทรัพย์ย่อย (2558, หน้า 48) สรุปว่า ด้านการจัดหลักสูตรเพื่อส่งเสริม  
คุณธรรม จริยธรรม ได้ว่าการจัดหลักสูตรเพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม  
ที่พึงประสงค์แก่นักเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และกรมการศาสนา  
กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไว้แล้ว และผู้บริหาร  
โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่หลักสูตรที่ได้กำหนด

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การพัฒนาหลักสูตร  
ให้ สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบทของ  
โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ คุณธรรม  
จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ กำหนด  
เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง มีการประเมินผลการใช้  
หลักสูตรแต่ละปีการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ต่อไป

#### 4. การจัดหาแหล่งการเรียนรู้

วีชี เลียนบรรจง (2550, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายการจัดหาแหล่งการเรียนรู้  
ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงจำเป็นต้องมี

กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนรู้อตามความสนใจและเหมาะสม แหล่งการเรียนรู้เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ เรือนเพาะชำ สวนหย่อม ห้องจริยศึกษา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพลศึกษา ห้องพยาบาล ห้องครัว เป็นต้น แหล่งการเรียนรู้ที่กล่าวมานี้มีอยู่ในสถานศึกษา ตามปกติอยู่แล้ว หากผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งการเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับและติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้รวมทั้งแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จะทำให้การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จึงสรุปได้ว่า การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ คือ การที่ผู้บริหารจัดหาแหล่งเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย การจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่ดีที่ เริ่มจากภายในโรงเรียนเพราะเป็นสถานที่ใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด มีการกำกับดูแล ติดตามและ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนเป็นการ ให้ผู้เรียนหาประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนไม่สามารถหาในโรงเรียนได้ จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของ ผู้บริหารในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียน

### 5. การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

สื่อการเรียนการสอนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนเป็น ตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรม เกิดความ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้หรือรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารควร จัดหาสื่อที่เหมาะสมมาบริหารจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาและการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาตนเอง ครูผู้สอนสามารถจะ ประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างถาวรมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วชิร เลี่ยนบรรจง (2550, ออนไลน์) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารในการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ คือ ผู้บริหารควรจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ ต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมสำหรับบริการแก่ครู จัดระบบการผลิต การยืม การเก็บรักษา การซ่อมแซมให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งควรสำรวจความต้องการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนดำเนินการ ต่อไป

จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีหน้าที่จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียน และบริหารจัดการให้ครูนำสื่อไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

เกิดการพัฒนาด้านทั้งด้านการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนเก็บรักษาและดูแลสื่อที่ใช้ตลอดเวลา เพื่อให้พร้อมเมื่อต้องการใช้

## 6. การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณ และจัดทุนสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดให้มีเพียงพอ และตรงกับความต้องการของครู เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการบริหารด้านการเงินและพัสดุ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้ ตรวจสอบควบคุม ดูแล แนะนำ ให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัชรีย์ เลียนบรรจง (2550, ออนไลน์) กล่าวถึง การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ดังนี้ งบประมาณนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณ สำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ปรับปรุงแหล่งการเรียนรู้ให้พร้อมสำหรับบริการซ่อมแซมอาคารสถานที่ฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรบูรณาการ การเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร ในการจัดงบประมาณในการสนับสนุน ครูและผู้เรียนในการจัดกิจกรรม โครงการที่ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการจัดสรรและการเบิกงบประมาณให้ ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้ สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

## 7. การเสริมแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ

ผู้บริหารมีบทบาทในการให้รางวัลและการเสริมแรงแก่ครูและผู้เรียน โดยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและผู้เรียน ผู้บริหารต้องเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับแต่ละคนและบริบทของผู้เรียน แต่ละโอกาส เพราะการสร้างแรงจูงใจนั้นต้องให้ตรงกับความต้องการของผู้ถูกจูงใจ การสร้างแรงจูงใจ โดยการชมเชย การยกย่องให้เกียรติและให้การยอมรับ การให้ความเป็นมิตร การให้ร่วมคิด การร่วมทำงาน การจัดงานให้เหมาะสมกับคน ช่วยเหลือเมื่อติดขัดหรือมีปัญหา ให้ได้ทราบผลงาน ให้มีการแข่งขัน การสร้างบรรยากาศในการทำงาน

วิชาชีพ เลียนบรรจง (2550, ออนไลน์) กล่าวถึง การให้ขวัญกำลังใจ ดังนี้ ครู บุคลากรและผู้เรียนในสถานศึกษาทุกคนต้องการขวัญกำลังใจจาก ผู้บริหาร ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การแสดงความสนใจอย่างแท้จริงของผู้บริหาร การยกย่อง ชมเชย การประกาศเกียรติคุณ การให้วุฒิบัตรหรือโล่ การเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ การส่งเสริมให้เป็นวิทยากร การส่งเข้าร่วมประชุมสัมมนา การส่งไปฝึกอบรมเพิ่มเติม การยกย่องให้เป็นครูดีเด่น การจัดสรรงบประมาณให้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงให้ครู บุคลากรและผู้เรียนในสถานศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารสามารถเลือกวิธีการเสริมสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้กับครู บุคลากรและผู้เรียน ได้หลากหลายวิธีเลือกวิธีการที่เหมาะสม

## 8. การจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนคือสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ดังนั้นผู้บริหารต้องบริหารจัดการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดวิเคราะห์ แสดงออกหรือค้นหาคำความรู้ได้ด้วยตนเองสถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ให้มีความเหมาะสมและเป็น สภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วย บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอน ประสบความสำเร็จ บรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเกิดแรงจูงใจ ความพึงพอใจ ตลอดจนความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

ดวงเดือน อ่อนน้อม (2542, หน้า 12-13) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิจัย สส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศช่วยเหลือร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงออก ในทางที่ถูกต้องให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ในการแก้ปัญหา

ดวงกมล กิ่งจำปา (2555, หน้า 29) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดี โรงเรียนจะต้องส่งเสริมบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน นั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับปรุงและพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยเริ่มจากการส่งเสริมบรรยากาศ ในการทำงานของครูและบุคลากรของโรงเรียนในลักษณะ ของการให้เกียรติ เชื่อมมั่นต่อกัน ให้อิสระทางความคิด ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

ร่วมมือทำงานเป็นทีม เป็นคณะทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน และให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติจนเคยชินเป็นนิสัย

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องบริหารจัดการให้เอื้อต่อผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และด้านคุณธรรม จริยธรรม สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมาะกับการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

## 9. การวัดและประเมินผล

การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการเพื่อทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

วัฒนพร ระบุว่า (2542, หน้า 124) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี การวัดผล คือ การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้านความรู้ทักษะเจตคติเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวสำรวจ เป็นการเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดใดนั้นโดยขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผล จะเป็นเชิงปริมาณไม่สามารถตัดสินได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร จนกว่าจะมีการประเมินผลและการประเมินผล คือ การตัดสินว่าผู้เรียนมีคุณภาพอย่างไร เมื่อนำ คะแนนที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ภัทรา นิคนานนท์ (2543, หน้า 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผลหมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อศึกษาค้นหาหรือตรวจสอบคุณลักษณะบุคคล ผลงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษาและการประเมินผลหมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุปตัดสินใจ ประเมินค่าหรือตีราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ดวงกมล กิ่งจำปา (2555, หน้า 29) ได้สรุปว่า บทบาทของผู้บริหารด้านการวัดผลและประเมินผลเป็นบทบาทที่มีความสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูให้จัดการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ประเมินตามสภาพจริง การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อมูลใช้ในการตรวจสอบและตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้ถูกต้องเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน มีการวางแผนกำกับ ติดตามและประเมิน เพื่อนำผลการจัดการเรียนการสอน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนมาวิเคราะห์ ตรวจสอบเพื่อดำเนินการปรับปรุงให้ดีขึ้นให้เหมาะกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

## 10. การกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายระดับสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 24) ได้กำหนดในมาตรา 77 ความว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทามาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่”

สมพงษ์ จิตระดับ (2530, หน้า 164) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับนโยบาย ดังนี้ คือ โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนออกมาเพื่อเป็นบรรทัดฐาน ในการดำเนินงานกิจกรรมทางจริยธรรมทุกรูปแบบที่จัดขึ้นในโรงเรียนการกำหนดนโยบายผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจาก การบริหารต้องมีผู้นำที่ต้องนำในทุกด้านจึงควรประมวลจากหลักการและแนวคิดมาปรับปรุงแล้วกำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. ให้ครูและบุคลากรทุกคนปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
2. ให้ครูนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรมในท้องถิ่นร่วมกับชุมชน
3. ให้ครูเวรมีโอกาสอบรมหน้าเสาธงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมทุกเช้าก่อนเข้าเรียน
4. ให้ครูยกย่องความดีของนักเรียนหรือให้รางวัลสม่ำเสมอ
5. ให้ครูประพฤติเป็นแบบอย่างทุกเวลา
6. ให้มีการติดตามผลนักเรียนทั้งความรู้การปฏิบัติเป็นการเก็บข้อมูลประเมินผลส่วนหนึ่ง เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาพูดคุยพบปะกับนักเรียนบ่อยครั้ง
7. การไปเยี่ยมบ้านเป็นหน้าที่ของครูทุกคน ต้องรู้จักบ้านนักเรียน
8. การกำหนดระเบียบโรงเรียนจากทุกส่วนของบุคลากร ให้ทุกคนมีส่วนร่วม
9. การกำหนดกิจกรรมนักเรียนให้มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรม
10. การสร้างวิสัยทัศน์เพื่องานอนาคตต้องมองสภาพด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
11. การจัดการเรียนการสอนควรกำหนดเป้าหมายสร้างคนดี

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2541, หน้า 23-24) ได้กล่าวถึง บทบาทผู้บริหารในการพิจารณาใช้ทรัพยากรทางการศึกษา และมีการกำหนดนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายและแผนของสถานศึกษา ซึ่งสามารถแปลงออกเป็นกิจกรรมต่าง ๆ การจัดทำแผนของสถานศึกษาขึ้น
2. กำหนดทรัพยากรที่ต้องการ กำหนดงบประมาณที่ต้องใช้จัดลำดับความสำคัญทำกิจกรรมใดก่อน-หลัง
3. การแสวงหาทรัพยากรการหางบประมาณหรืออุปกรณ์เพื่อดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของสถานศึกษา เช่น เงินบริจาค เงินอื่น ๆ
4. การจัดสรรทรัพยากรการกำหนดเกณฑ์จัดสรรการลำดับโครงการการจัดสรรตามความพร้อม
5. การใช้ทรัพยากร ควรมีขั้นตอนในการดำเนินงานและควบคุม
6. การประเมินการใช้ คำนึงถึงประสิทธิผล ความเพียงพอ

สมนึก ธาตุทอง (2548, หน้า 221) กล่าวถึง ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ดังนี้ คือ

1. การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน
3. นิเทศและติดตามผล
4. ประเมินและรายงานผล

จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 125) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ได้แก่

1. พัฒนาเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา
2. พัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. สร้างและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาในการพัฒนาโปรแกรมหรือแผนปฏิบัติงาน
4. จัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและปฏิบัติตามแผนและโปรแกรมต่าง ๆ
5. เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
6. ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการและผลผลิต

แคมเบลล์ และคณะ (อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2545 หน้า 125 ) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ได้แก่

1. พัฒนาเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา
2. พัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. สร้างและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาในการพัฒนาโปรแกรมหรือแผนปฏิบัติงาน
4. จัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและปฏิบัติตามแผนและโปรแกรมต่าง ๆ
5. เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
6. ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการและผลผลิต

พัชัญญณ สารสา (2557, หน้า 23) ได้สรุปความหมายของ ด้านการกำหนดนโยบาย ไว้ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์หลักการ เป้าหมาย แผนงาน แนวปฏิบัติตลอดจนวิธีการดำเนินงานเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมเพื่อให้กระบวนการให้การศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างชัดเจน กำหนดแผนการสอนที่สอดคล้องด้านคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีพร้อมทั้งมีการควบคุมกำกับและติดตามการจัดการเรียนการสอน และมีการวางแผนให้ครูอบรมพฤติกรรมหรือให้องค์กรอื่นเข้ามาให้ความรู้ เพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และการประพฤติที่ดีควบคู่กัน การกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี และให้มีระบบการดูแลการอบรมควบคุม กำกับ ความประพฤติของนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมติดตัวตลอดไป และที่สำคัญสถานศึกษาต้องกำหนดระเบียบการวัดผลของสถานศึกษาว่าด้วยความประพฤติที่ดีของนักเรียนในสถานศึกษาด้วย

อิสมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 85) ได้สรุป การกำหนดนโยบาย คือ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการที่จะดำเนินงานในสถานศึกษา การพัฒนานโยบายจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการ โดยอาศัยความร่วมมือจากครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเพื่องานในสถานศึกษาจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

สรุปได้ว่า การกำหนดนโยบาย คือ บทบาทของผู้บริหารกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน มีการกำกับ

ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน มีการวัดและประเมินผลรวมถึงหน้าที่และบทบาทของครู และบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน

### 11. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โรงเรียนคือสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดวิเคราะห์ แสดงออก หรือค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเองสถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้มีความเหมาะสม และเป็น สภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วย บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ บรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเกิดแรงจูงใจ ความพึงพอใจตลอดจนความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

สมพงษ์ จิตระดับ (2530, หน้า 177-178) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสริมพัฒนาจริยธรรมนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. บริเวณโรงเรียนสะอาด มีความร่มรื่น มีไม้ดอกไม้ประดับ โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มรับผิดชอบความสะอาดและความสวยงามของโรงเรียน

2. จัดป้ายนิเทศเพื่อสนับสนุนผู้ทำ ความดีของโรงเรียน

3. ส่งเสริมการสร้างวินัยในเรื่องการปกครอง การเคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย

4. การสร้างคำขวัญ เพื่อเตือนให้นักเรียนปฏิบัติตนในทางที่ถูก

5. การสนทนาในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน

6. เสนอปัญหาและข้อค้นพบทางจริยธรรม โดยให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่

กำหนด

7. การสวดมนต์ไหว้พระประจำวัน ประจำสัปดาห์

8. การสร้างห้องจริยธรรมที่มีพระพุทธรูป ภาพเกี่ยวกับคุณธรรม คติสอนใจ มุมสงบที่นักเรียนใช้สมาธิในการศึกษาจริยธรรม มีหนังสืออ่าน

9. จัดทำประวัตินักเรียนที่เคยได้รับการยกย่องในเรื่องการทำ ความดี ให้เป็นที่เปิดเผย

10. การบันทึกเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน สัปดาห์ หรือเดือน การจัดสภาพแวดล้อมดังที่กล่าวมาข้างต้นสามารถจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทางกาย และสภาพแวดล้อมทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสภาพที่นักเรียนรับรู้ด้วยสายตา ซึ่งมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของนักเรียนได้ง่าย ได้แก่

1. มีอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนที่สะอาด เป็นระเบียบ มีความเหมาะสมตาม  
 ธรรมชาติกับการใช้ในการอบรมจริยธรรมนักเรียน

2. ป้ายแสดงคำ ขวัญ คำ สอน คติพจน์

3. พระพุทธรูป ภาพประวัติหรือสัญลักษณ์ของศาสนาอื่น

4. ป้ายนิเทศแสดงผลงานของผู้มีจริยธรรมดีเด่น

5. การจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา

6. การได้พบเห็นแบบอย่างที่ดีจากครูและบุคคลอื่นในโรงเรียน

7. มีเอกสาร ตำรา คู่มือครู และแบบเรียน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม  
 ไว้อย่างเพียงพอ สภาพแวดล้อมทางจิตใจ เป็นสภาพที่มีผลต่อจิตใจนักเรียนโดยตรง กล่าวคือ  
 นักเรียนจะต้องมีบุคลิกลักษณะหรือเจตคติต่อจริยธรรมอย่างไร มีผลมาจากสภาพแวดล้อม  
 ส่วนนี้ ซึ่งได้แก่

1. การจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

2. การจัดประกวดห้องเรียนมารยาทดี

3. การมีป้ายแสดงรายชื่อและประวัตินักเรียนที่มีความประพฤติดี

4. การจัดโครงการสรรหานักเรียนที่มีความประพฤติดี

5. การมีชุมนุมจริยธรรมในโรงเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทำให้สถานศึกษาสามารถควบคุมพฤติกรรม  
 ของมนุษย์ได้ทั้งการส่งเสริมการพัฒนา และบังคับให้คนทำความดีละเว้นความชั่ว โรงเรียนจึง  
 ต้องจัดการอบรมสั่งสอน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ครูต้องทำ ตนเป็นต้นแบบ  
 เป็นตัวอย่างที่ดี มีการแนะนำหรือชักนำให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติในแนวทางและวิธีการที่  
 เหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำกับดูแล ติดตามอย่างต่อเนื่อง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541, หน้า 8) บรรยายภาคของการเรียนการสอนต้อง  
 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นคว้า แสวงหาความรู้ เช่น  
 จัดอุทยานการศึกษา จัดมุมประชาธิปไตย จัดสวนวรรณคดี จัดป้ายนิเทศตามบริเวณต่าง ๆ  
 จัดสวนหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์และส่งเสริมการแสดงออกของผู้เรียนในโอกาสต่าง ๆ

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2542, หน้า 12-13) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัด  
 บรรยายภาคส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิจัยค้นคว้า ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยายภาค  
 การช่วยเหลือ ร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงออก  
 ในทางที่ถูกต้องให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการ  
 แก้ปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 161-168) ได้ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2540 เกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพต่อนักเรียนพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีการจัดบริเวณภายในอย่างเป็นสัดส่วนเรียบร้อย มีการตกแต่งอาคารเรียน ป้ายนิเทศการเรียนรู้อย่างดี ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

ไสว พักขาว (2542, หน้า 243) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบรรยากาศของโรงเรียนที่ดีไว้ดังนี้

1. บรรยากาศจะต้องเป็นแบบประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
2. บรรยากาศจะเป็นแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
3. บรรยากาศจะเป็นแบบผ่อนคลายมากกว่าเคร่งเครียด
4. บรรยากาศจะเป็นแบบยกย่องชมเชยมากกว่าตำหนิ ลงโทษ

การส่งเสริมด้านอาคารสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร คือ การประชุมวางแผนปรึกษาหารือบุคลากรในการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสรรหางบประมาณเพื่อมาพัฒนาโรงเรียน จัดให้มีห้องเรียนและห้องพิเศษเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จัดสวนหย่อมเพื่อให้ร่มเงาและให้ความร่มรื่น มีมุมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

สถานที่ศึกษาเป็นที่เรียนรู้ที่เด็กใช้เวลายาวนานที่สุดในแต่ละวันรองจากการอยู่ที่บ้านจริง สถานศึกษาที่ดีมีอาคารสถานที่มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ก็มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะของเด็กทั้งในด้านร่างกายและสภาพจิต คุณธรรมสุนทรี สภาพบุคคลิกลักษณะและนิสัยใจคอ ความสามารถในการใฝ่รู้และใฝ่เรียน การจัดอาคารสถานที่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องกระทำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 33)

อิสมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 101) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ไว้ว่า จากความสำคัญของสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ดีมีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน แสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้ปกครอง และการคลุกคลีกับสังคมไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียน ครู เพื่อนฝูง และชุมชน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดั่งามและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน โรงเรียนจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ดี เช่น จัดอาคารสถานที่เรียนให้มีความสะอาดน่าอยู่ และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีต้นไม้ร่มเย็น สดชื่น มีสิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนเห็นเป็นสิ่งดี มีคติข้อคิดเตือนใจ

เช่น ป้ายคำขวัญ ป้ายคติธรรมติดตามต้นไม้ นักเรียนก็จะซึมซับในสิ่งดี ๆ ผั่งลึกไว้ในจิตใจ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน และยังไปกว่านั้นผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ว่าจะในด้านการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตน และด้านการปฏิบัติต่อบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับคุณธรรม จริยธรรมที่ดั่งงามไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

สุทัศน์ชนก ทรัพย์ย่อย (2558, หน้า 50) สรุปด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาจริยธรรมนั้นโรงเรียนต้องจัดบรรยากาศหรือสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ อาคารเรียน บริเวณโรงเรียนสะอาดมีระเบียบ มีความเหมาะสมตามธรรมชาติ มีป้ายแสดงคำขวัญ คำสอน คติพจน์ พระพุทธรูป ป้ายนิเทศ แสดงผลงาน การจัดนิทรรศการ การเห็นแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนและครู มีเอกสาร แบบเรียน ตำรา สภาพแวดล้อมทางจิตใจ ได้แก่ มีห้องจริยธรรม มีการประกวดห้องเรียนที่มีมารยาทดี มีการจัดป้ายนิเทศรายชื่อนักเรียนที่ประพฤติดี โครงการเลือกคนดี และการจัดให้มีชุมนุมจริยธรรมขึ้นในโรงเรียน

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ว่าทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เช่น การติดป้ายนิเทศ บริเวณห้องเรียนและอาคารเรียนที่สะอาด มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจ ผู้เรียนก็จะซึมซับในสิ่งดี ๆ ผั่งลึกไว้ในจิตใจ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน และยังไปกว่านั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

## 12. การประพฤติเป็นแบบอย่าง

แบบอย่างเป็นสภาพของบุคลิกลักษณะของคน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้พบเห็นจะสามารถเลียนแบบได้ถ้าพอใจ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีเด็กจะเห็นและนำไปเป็นแบบอย่างได้ดีมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลาที่ครูอยู่กับนักเรียนมากกว่าคนอื่น ๆ ยกเว้นครอบครัวที่บ้าน การสอนคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็กจึงใช้วิธีการให้ดูเป็นแบบอย่างหนึ่ง

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531, หน้า 295) กล่าวถึง พื้นฐานทางจริยธรรม ที่บุคคลจะพัฒนาทางจริยธรรมได้ ย่อมมีความพร้อมทางจิตใจเป็นเบื้องต้นเสียก่อนดังนี้

1. ความเฉลียวฉลาดบุคคลที่มีความสนใจรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน และถูกต้อง แล้วนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่น เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และเรียนรู้เรื่องของสังคมได้อย่างถูกต้อง

2. สุขภาพจิตดี เป็นบุคคลที่ไม่คอยวิตกกังวลมากนัก รู้จักปรับตัว สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวาง รู้จักและเข้าใจสภาพความเป็นอยู่และปัญหาความต้องการของบุคคลอื่น เพื่อช่วยให้เกิดความสามัคคีเอาใจเขามาใส่ใจเราได้อย่างถูกต้อง

เพ็ญศิริ จีระเดชากุล (2539, หน้า 330) ได้กล่าวถึง การกระทำของครูดีจะต้องกระทำดังนี้ คือ

1. ต้องสอนดี
2. ต้องศึกษาค้นคว้าและวิจัยอยู่เสมอ
3. ต้องช่วยเหลือหรือช่วยให้นักเรียนประยุกต์ความรู้ไปช่วยเหลือตนหรือสังคมชาติแคลนได้

4. เป็นกัลยาณมิตร

5. ฉลาด

6. มั่นใจในตนเอง

7. สุขภาพ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2540, หน้า 3-5) กล่าวถึง ครูเป็นแบบอย่างต้องมีความรู้ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นตัวอย่างได้จริง การสอนเด็กที่ดีที่สุดและเด็กทำตามมากที่สุด มีข้ออยู่ที่ผู้ใหญ่สงสัยว่ากล่าวสั่งสอนเด็ก แต่การสอนที่ให้ผลดีที่สุด คือ การกระทำของผู้ใหญ่เอง ในชีวิตประจำวันเป็นตัวอย่างแก่เด็กโดยไม่รู้ตัว

นัยนา ทองศรีเกตุ (2544, หน้า 56) กล่าวถึง ครูหรือผู้บริหารมีหน้าที่สอนแต่ต้องทำตัวเองเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย โดยกล่าวว่า ครูช่วยสอนความเข้มแข็ง ด้านจริยธรรมและเสริมลักษณะนิสัยส่วนตัวของนักเรียนไม่ใช่สอนโดยบรรยายเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อย่างเดียว แต่การเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของครูที่มีคุณภาพสูง

ตะวัน สาดแสง (2548, หน้า 208) กล่าวถึง คุณธรรมที่ผู้บริหารควรยึดมั่นคือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่

1. เมตตา คือ ความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข
2. กรุณา คือ ความคิดปรารถนาจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา คือ การยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี
4. อุเบกขา คือ การวางเฉย ไม่ดีใจเสียใจเมื่อผู้อื่นวิบัติ

นัยนา ทองศรีเกตุ (2544, หน้า 56) กล่าวถึงครูหรือผู้บริหารมีหน้าที่สอนแต่ต้องทำตัวเองเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย โดยกล่าวว่า ครูช่วยสอนความเข้มแข็ง ด้านจริยธรรม และเสริมลักษณะนิสัยส่วนตัวของนักเรียนไม่ใช่สอนโดยบรรยายเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อย่างเดียว แต่การเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของครูที่มีคุณภาพสูง

จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 137) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ได้แก่

1. เป็นผู้มีความบุคลิกภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีในการบริหารและการจัดการศึกษาประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองคน ครองตน ครองงานและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. เป็นผู้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำผู้ตามที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีความคิดเป็นประชาธิปไตย และมีการทำงานเป็นทีม

3. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ได้แก่ ความรู้ทั่วไปในการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการศึกษาและความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจของสถานศึกษา

4. เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสร้างคามมุ่งหวังในอนาคต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแนวทางการพัฒนาการศึกษา

ทัศนีย์ ผลเนื่องมา และคณะ (2547, หน้า 110) กล่าวถึง ครู คือ แบบอย่างควรมีบุคลิกภาพและคุณสมบัติดังนี้

1. มีความศรัทธาในความเป็นครูอย่างแท้จริง
2. มีวินัย จรรยา มารยาทตามระเบียบที่ต้งามของของครู
3. มีความรู้วิชาการศึกษาจิตวิทยาการศึกษาพัฒนาการเรียนรูู้ ของบุคคล จิตวิทยาการแนะแนวมีความรัก และพอใจในการสอนจริยศึกษา

4. มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมและเนื้อหาวิชาที่มีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี
5. มีบุคลิกภาพและความประพฤติเหมาะสมสอดคล้องไม่ขัดหลักธรรมะหรือเนื้อหาวิชาที่สอน

6. ยิ้มแย้มแจ่มใสอัธยาศัยเป็นกันเองกับนักเรียนและมีอารมณ์เยือกเย็น

7. ยินดีให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มาขอแนะนำต่าง ๆ  
 8. มีทักษะและศิลปะในการฟังมีความอดทน และยินดีหรือรับฟังความทุกข์หรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน

9. มีคุณลักษณะที่ดี กระฉับกระเฉง ว่องไว มองโลกในแง่สร้างสรรค์  
 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 119) กำหนดหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ข้อ 12 ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
2. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
3. มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนงานขององค์การให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาและนวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ
6. ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
9. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาของบุคลากรผู้เรียนและชุมชน

10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา  
 11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ  
 12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์  
 อิสมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 88) สรุป การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน เพื่อสร้างความศรัทธาและเป็นที่ยอมรับ การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำเป็นแบบอย่างมากที่สุด

สุธัญชนก ททรัพย์ย่อย (2558, หน้า 26) ได้สรุปความหมายด้านการประพฤติเป็นแบบอย่างได้ว่า การประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกในลักษณะที่ดีงามมีคุณธรรมจริยธรรม โดยให้นักเรียนและผู้พบเห็นได้นำไปเป็นแบบอย่างและยึดเป็นแนวปฏิบัติได้ ได้แก่ การแต่งกาย สุภาพ พุดจาสุภาพเรียบร้อย การแสดงออกทางอารมณ์ ที่มั่นคง มีความอดทน และอดกลั้น ต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ รักษาความสามัคคีของหมู่คณะ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส ยินดีใน

ความสำเร็จของผู้อื่น แสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตรงต่อเวลา เคารพและปฏิบัติตามกฎและระเบียบกฎหมาย ร่วมพิธีกรรมทางศาสนา สม่่าเสมอ ช่วยเหลือ กิจกรรมทางสังคมอยู่เสมอ วางตัวเหมาะสมไม่ถือตัว ละเว้นอบายมุขทุกชนิด ตอบแทนบุญคุณ ผู้มีพระคุณและยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่

สรุปได้ว่า การประพฤติเป็นแบบอย่าง คือ เป็นการประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง แก่แก่ผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพราะผู้เรียนจะเรียนรู้จากการประพฤติและปฏิบัติตน ของครูผู้สอนทั้งการพูด การปฏิบัติตน เช่น การมีเมตตา การตรงต่อเวลา การให้ความเคารพ ผู้อื่น การวางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การแต่งกายที่เหมาะสมถูกกาลเทศะ การปฏิบัติตนตามหลักศานานับถือและเข้าร่วมพิธีตามศาสนาต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ หรือจดจำสิ่งเหล่านี้ได้ การได้เห็นได้ฟังจากประพฤติตนของผู้บริหารและครู ยกย่องเชิดชูครู นักเรียนกระทำความดีเป็นแบบอย่างเพื่อให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตนตาม

### 13. การอบรมสั่งสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 1-2) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ว่า “เห็นคุณค่าของตัวเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์” สถานศึกษาจึงต้องกำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ เพื่อความเหมาะสมของ สถานศึกษาแต่ละแห่ง กิจกรรมในการเรียนการสอนเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้จากการกระทำกิจกรรมนั้น ซึ่งผลให้นักเรียนเกิด ความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แนวทางสร้างสรรค์ ความรู้ให้เกิดกับผู้เรียนโดยมีการบูรณาการ เรื่องคุณธรรม จริยธรรมในทุกขั้นตอน เพื่อเกิด นิสัยที่ดีงามแก่ผู้เรียนอันที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติในอนาคตและสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้ปฏิบัติให้ ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียนและการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่และสามารถเทียบโอน

ผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ไม่ขัดแย้งหรือชี้นำไปทางอื่น

ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการกำหนด โดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สถานศึกษาจัดการสอนและบรรลุตามมาตรฐานหลักสูตร ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม จัดเนื้อหาสาระทางด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ใน กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดมาตรฐานเพื่อให้สถานศึกษา ได้จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นมาเองและกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ ดังนี้ คือ ยึดมั่น ในศีลธรรมการกระทำความดีมีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตน นับถือ

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการ ดำเนินการ ในมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในข้อที่ 6 ได้กำหนดไว้ ดังนี้ คือ “จัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดกับผู้เรียน” (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, หน้า 37)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2542, หน้า 41-44) กล่าวถึง เทคนิคการสอน จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ดังนี้ คือ

1. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วย องค์คุณของกัลยาณมิตรหรือกัลยาณมิตร ธรรม 7 ประการ

1.1 เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึก สนิทสนมเป็นกันเองชวนผู้เรียนอยากเรียน ทำตนให้เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป

1.2 มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มีจิตใจมั่นคงเป็นที่พึ่งได้ปลอดภัย

1.3 นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง การเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องควรเอาอย่างว่ามีความประพฤติอันดีงาม ทำให้ศิษย์เอ่ยถึง มั่นใจมีความภาคภูมิใจ

1.4 รู้จักพูดให้ได้ผล คือ เป็นผู้มีความมานะในการตักเตือน สั่งสอนโดยไม่เกรงกลัวจะเกลียดหรือโกรธ มีความเฉลียวฉลาดในการใช้คำพูดเป็นที่ปรึกษาที่ดี

1.5 อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ ความเป็นผู้มีไมตรีจิตต่อถ้อยคำ โดยพร้อมที่รับ ฟังคำปรึกษาคำซักถาม แม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกิน คำกล่าวตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อุดหนุนฟังได้ไม่เสียอารมณ์

1.6 แถลงเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ สอนศิษย์ให้รู้เรื่องล้าลึก การรู้จักสอนจากง่ายไปหายากหรือมีความลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ

1.7 ไม่ชักนำในอสุณ คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย การแนะนำในทางที่ถูกที่ควรไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล

2. ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรม ที่เรียกว่า ธรรมเทศกธรรม 5 ประการ คือ

2.1 สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับความง่ายยากลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

2.2 จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจชัดเจน แต่ละประเด็น อธิบายให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

2.3 ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนเข้าด้วยจิตเมตตา มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

2.4 ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิส คือ สอนเขามีไม้มุ่งที่ตนจะได้ลาภ สินจ้าง หรือผลประโยชน์

2.5 วางจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถแสดงธรรมไม่ยกตนไม่เสียดลีข่มขู่ผู้อื่น

3. ดำเนินลีลาครูทั้ง 4 ครูที่สามารถจะมีลีลาของนักสอน มีดังนี้

3.1 ชี้ให้ชัด คือ จะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผล แยกแยะ อธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งตั้งจูงมือไปดูเห็นกับตา

3.2 ชวนให้ปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นและความสำคัญและซาบซึ้งในคุณค่า เห็นสมจริงจนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ

3.3 ไร่ให้กล้า คือ ปลุกใจให้คึกคัก เกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจเข้มแข็ง มั่นใจที่จะทำใหสำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อยหรือยากลำบาก

3.4 ปลุกให้เร้าเริง คือ ทำบรรยายภาคให้สนุกสดชื่น แจ่มใสเบิกบานใจ ให้ผู้ฟังชุ่มชื่นมีความหวังมองเห็นผลดีและทำงานสำเร็จง่าย ๆ ว่าสอนให้แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ลวกกล้า

4. มีหลักตรวจสอบสาม เมื่อพูดอย่างรวบรัดที่สุด ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู 3 ประการ คือ

4.1 สอนด้วยความรู้จริง ทำได้จริง จึงสอนเขา

4.2 สอนอย่างมีเหตุผลให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของเขาเอง

4.3 สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้น ๆ เช่น ให้เข้าใจได้จริงเห็นความจริง ทำได้จริงนำไปปฏิบัติได้ผลจริง เป็นต้น

5. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติตนต่อศิษย์ โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรม เสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

5.1 แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี

5.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

5.3 สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

5.4 ส่งเสริมยกย่องความดีงาม ความสามารถให้ปรากฏ

5.5 สร้างเครื่องคุ้มกันในสารทิศ คือ สอนศิษย์ฝึกให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพ และรู้จักการดำรงตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ได้กำหนด กระบวนการเรียนการสอน ความว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” พระมหาสิทธิ นิตติสาโร (2547, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึง วิธีการสอนจริยศึกษา ดังนี้

หลักการจัดกิจกรรมและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ (2545ก, หน้า 13-32) มีลักษณะดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.1 ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

1.2 ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

2. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ เน้นความรู้ ความสัมพันธ์กับสังคม

2.1 ความรู้ด้านทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

2.2 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬาและประยุกต์อื่น ๆ

2.3 ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ภาษาไทย

2.4 ความรู้การประกอบอาชีพ

3. กระบวนการเรียนรู้

3.1 จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ความแตกต่าง  
ของแต่ละบุคคล

3.2 ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์  
ประยุกต์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.3 จัดกิจกรรมโดยประสบการณ์จริงปฏิบัติจริงคิดเป็นทำเป็น และเกิดการ  
เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 ให้มีการผสมผสานความรู้กับคุณธรรมค่านิยมและคุณลักษณะอันพึง  
ประสงค์

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อ  
การเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้ง  
สามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3.6 ผู้เรียนผู้สอนเรียนรู้พร้อมกันจากสื่อการสอนและแหล่งประสบการณ์ต่าง ๆ

3.7 การเรียนรู้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานทุกส่วน  
ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อร่วมการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

#### 4. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

4.1 รัฐส่งเสริมการดำเนินงานจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ

4.2 ให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางเพื่อ  
ความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต ตลอดจนจนการศึกษาต่อ

4.3 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องสภาพ  
ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี  
ของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4.4 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ มีลักษณะที่หลากหลายเหมาะสมทุก  
ระดับโดยพัฒนาคุณภาพคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี  
งามและความรับผิดชอบต่อสังคม

4.5 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนและองค์กร  
ปกครองท้องถิ่นสถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดย  
การจัดการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยชุมชนมีโอกาสจัดการเลือกสรรภูมิปัญญา วิทยาการ  
เพื่อชุมชน

4.6 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ  
ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน

5. การประเมินผลใช้วิธีหลากหลายในการประเมินผู้เรียนเพื่อเรียนต่อใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการประเมินพัฒนาหลายรูปแบบ มุ่งประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรับการประเมินภายนอกตามกำหนด

อิสมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 94) สรุปว่า ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนปกติในทุกสาระวิชาที่ต้องเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีการวางแผนการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการจัดประสบการณ์จริงส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการโดยใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ทุกกระบวนการควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการสอน มีการประเมินผลในหลายรูปแบบเป็นการประเมินที่มีการสังเกตการปฏิบัติจริงเป็นหลัก

สุธัญชนก ทรัพย์ย่อย (2558, หน้า 29) ได้สรุปว่า ด้านการอบรมสั่งสอน หมายถึง การมอบหมายและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนดำเนินการให้มีการจัดการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอบรมนักเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม โดยให้มีการเตรียมการสอนแสดงพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม การติดตามและการประเมินผล ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีการเตรียมการสอนทำแผนการสอน ดำเนินการสอนอบรมหรือเข้าค่ายที่สอดแทรกคุณธรรม พานักเรียนไปดูงานหรือแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมนักเรียนค้นคว้าประวัติผู้ที่มีผลงานการทำงานความดีที่จัดนิทรรศการจัดให้นักเรียนมีการบันทึกการทำงานความดี มีการประกวดการเขียนบทความหรือนิทานธรรมะ ตักเตือนเมื่อนักเรียนทำผิดทันทีเพื่อให้สำนึกโทษสอนให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีเหตุผลสอนนักเรียนให้มีวินัย ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ เพื่อให้เด็กเกิดจริยธรรมในตนเองติดตามหรือการทดสอบเพื่อการปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมต่อไป การจัดประเมินผลด้านคุณธรรมเป็นการเฉพาะ โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนปฏิบัติเป็นหลัก ทั้งนี้จะได้เปลี่ยนพฤติกรรมให้นักเรียนทำดีเป็นกิจนิสัย

สรุปได้ว่า ด้านการอบรมสั่งสอน คือ การส่งเสริมสนับสนุนครูให้จัดกิจกรรมหรือโครงการให้กับผู้เรียนที่สอดแทรกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมให้กับผู้เรียน มีการประเมินผู้เรียนเพื่อสังเกตพัฒนาการ ได้แก่ การให้ความรู้หรือเล่าประสบการณ์โดยสอดแทรกคุณธรรมเพื่อปลูกฝังความดีลงในตัวผู้เรียนผ่านการดำเนินกิจกรรม การนำผู้เรียนไปแหล่งเรียนรู้การคัดแยกขยะ การบันทึกการทำงานความดีเพื่อพัฒนาการประพฤติตนของผู้เรียน การเชิญวิทยากรทั้งภายในและภายนอกมาให้ความรู้และประสบการณ์ให้ความรู้แก่ผู้เรียน กาจจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น เพื่อสร้างวินัยในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยประเมินจากสังเกต

พฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้พฤติกรรมของผู้เรียนพัฒนาไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

#### 14. การสัมพันธ์ชุมชน

โรงเรียนโดยทั่วไปจะตั้งอยู่ในชุมชน จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่เสมอ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความใกล้ชิดกับชุมชนและมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมตามความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาให้กับโรงเรียน ขอบข่ายงานด้านนี้ประกอบด้วย การศึกษารายละเอียดของชุมชน ออกเยี่ยมชุมชน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบ จัดบริการให้การศึกษแก่ชุมชน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารต้องสนับสนุนและร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทั้งวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญที่เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม หรือเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มาใช้สถานที่ในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

อิสมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 104) สรุปรว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากในการที่จะพัฒนา สนับสนุนปรับปรุงในการบริหารโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ชุมชน จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความใกล้ชิดกับชุมชนและมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมตามความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการสอนจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์และผลดีต่อตัวผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และเพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม มีศักยภาพที่ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งจะได้เป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญมั่นคง ตลอดจนสามารถทำนุ บำรุง จรรโลงศาสนา ต่อไป

จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน ทั้งด้านทรัพยากร งบประมาณ จริยธรรมของผู้เรียน แหล่งวิทยากรต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนก็เป็นอีกองค์กรที่ตั้งอยู่ในชุมชน ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับสมาชิกในชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นหนทางที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในขณะเดียวกันโรงเรียนก็จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

## 15. การนิเทศและการสอน

ครูผู้สอนหรือกระบวนการสอนของครูผู้สอนเป็นต้นเหตุสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีเป้าหมายให้มีการส่งเสริมในโรงเรียนด้วยแล้ว ครูผู้สอนหรือการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนก็สำคัญมากที่จะต้องได้รับการพิจารณาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด และผู้ที่มีหน้าที่พิจารณาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของครูก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งกระทำในรูปแบบที่เรียกว่าการนิเทศการสอน

สุทัศน์ชนก ทรัพย์ย้อย (2558, หน้า 52) ได้สรุป การนิเทศและการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้ว่า ในการนิเทศและการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนั้น เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและการให้การสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแนะนำ ให้คณะครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่ตรงตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนเองโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใดมีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร เปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ประเมินจุดเด่น จุดด้อยและปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมพร้อมที่จะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

จึงสรุปได้ว่า การนิเทศการจัดการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นการสร้างสัมพันธ์การทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้คำปรึกษากับครู ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะพัฒนาการเรียนและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารจะต้องให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตรวจสอบขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมจุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหรือหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของผู้เรียนในครั้งต่อไป

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียน ของ สมนึก เรื่องศรี (2553, หน้า 9), วชิรี เลี่ยนบรรจง (2553), ดวงกลม กิ่งจำปา (2555, หน้า 8), พัทญภณ สารสา (2555, หน้า 11). อิศมาแอล เจะเล็ง (2557, หน้า 31), และสุทัศน์ชนก ทรัพย์ย้อย (2558, หน้า 9) สามารถสังเคราะห์องค์บทบาทของ

ผู้บริหารทำให้ได้ด้วยแปรที่ใหม่ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียน ดังแสดงการสังเคราะห์ในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงตารางสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียน

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียน	สมนึก เรืองศรี	วัชร เลียนบรรจง	ดวงกมล กิ่งจำปา	พิชญมณ สารสา	อิสมาแอล เจ๊ะเล็ง	สุทัศน์ชนก ทรัพย์ยอย	รวม
1. การพัฒนารูปแบบการสอน	✓						1
2. การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา	✓				✓		2*
3. การพัฒนาหลักสูตร		✓				✓	2*
4. การจัดหาแหล่งการเรียนรู้		✓					1
5. การวิจัยในชั้นเรียน		✓					1
6. การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน		✓					1
7. การเสริมแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ		✓					1
8. การจัดการเรียนการสอน			✓				1
9. การวัดและประเมินผล			✓				1
10. การกำหนดนโยบาย				✓	✓		2*
11. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้			✓		✓	✓	3*
12. การประพฤติเป็นแบบอย่าง				✓	✓		2*
13. การอบรมสั่งสอน				✓	✓		2*
14. การสัมพันธ์ชุมชน					✓		1
15. การนิเทศและการสอน						✓	1

จากการสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียน จากนักวิจัยจำนวน 6 ท่าน ดังตาราง 1 แสดงออกมาในรูปความถี่ (Theoretical Framework) โดยใช้ความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปองค์ประกอบได้ 6 ด้าน เพื่อนำไปศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การกำหนดนโยบาย 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การประพฤติเป็นแบบอย่าง 6) การอบรมสั่งสอน

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### งานวิจัยในประเทศ

วรรณดี ดวงสงค์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปากพอง อำเภอปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปากพอง อำเภอปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และที่มีประสบการณ์ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่างโดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนที่สำคัญยิ่งคือ 1) ด้านการอบรมสั่งสอนผู้บริหารและครูต้องเป็นผู้ที่เข้าถึงจิตใจนักเรียน สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง เป็นผู้มีความมานะ ในการตักเตือนสั่งสอนนักเรียน 2) ด้านการเป็นแบบอย่างผู้บริหารและครูต้องมีคุณธรรมที่ควรยึดมั่นคือ พรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 3) ด้านการติดตามผล ผู้บริหารและครูการติดตามผล หลังจากที่ได้รับทราบและควบคุมตนเองได้ การวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ใช้วิธีการการสังเกต การสัมภาษณ์ และการดูผลงาน

พัชัญญา สารสา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มีตัวแปรต้นคือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ตัวแปรตาม คือ บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

นักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอนและด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลวิจัยพบว่า 1) สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครู สอนอยู่โรงเรียนขนาดกลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและบริหารที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป 2) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอนและด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ในภาพรวม พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในทุกด้าน มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านการอบรมสั่งสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดนโยบาย 3) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนทั้งในภาพรวมและแยกย่อยใน 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามตัวแปร คือ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ทั้งสามด้านแตกต่างกันแต่ด้านการกำหนดนโยบายที่ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

รจนา สุรินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาภูหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนผ่านการส่งเสริมกิจกรรมทั้ง 8 ด้านคือ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านสุขภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5 ยกเว้น ด้านความมีวินัย ด้านความสุขภาพ ด้านความสะอาด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ 3) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหาร โดยรวมและรายได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5 ยกเว้น

สุธันยชนก ทรัพย์ย่อย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการนิเทศและการสอน และด้านการประเมินผล 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวม มีความแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีความแตกต่างกัน นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง 3) ปัญหาและแนวทางในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ด้านการบริหารสถานศึกษา ปัญหาที่พบมาก คือ งบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมไม่เพียงพอ แนวทางในการส่งเสริม คือ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณและระดมทรัพยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านการจัดหลักสูตร ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง แนวทางในการส่งเสริม คือ มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและจัดกิจกรรมให้หลากหลาย 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดแคลนงบประมาณ แนวทางในการส่งเสริม คือ หน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนงบประมาณและระดมทรัพยากรจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) ด้านการนิเทศและการสอน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูไม่ได้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน แนวทางในการส่งเสริม คือ มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูและมีการบันทึกพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมไม่ชัดเจนและขาดความต่อเนื่อง แนวทางในการส่งเสริม คือ ควรกำหนดแนวปฏิบัติกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน 6) ด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ไม่มีการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน แนวทางในการส่งเสริม คือ ควรมีการสรุปผลการประเมินและนำผลการประเมินมาพัฒนาต่อไป

นายเพชร แสงเพชร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า 1) ระดับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 พิจารณาเป็นรายด้าน ผลวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าสูงที่สุด คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมาคือ ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลผลการวิจัย นักเรียนที่มีอายุ และระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีสถานภาพปัจจุบันและวุฒิการศึกษาทางธรรมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 3) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้บริหารครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 ผลวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดโครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดไว้คือจัดการเรียนรู้ครบตามหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังด้านจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารและครูมีความใส่ใจ เพียรพยายาม แก้ไขปัญหา ใคร่ครวญในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างทั้งสภาพครอบครัว นิสัยใจคอ การเรียนรู้โดยยึดอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

อภิชาติ อ่อนเอน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีจิตสาธารณะ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านมุ่งมั่นในการทำงานและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนน้อยที่สุดได้แก่ ด้านใฝ่เรียนรู้

พระสมุห์ประสิทธิ์ ปลืทธิโก (แสนดวง) (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักความรับผิดชอบตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านหลักนิติธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปราบกฏดังนี้ ด้านการส่งเสริมด้านความพอเพียง ด้านการส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์ ด้านการส่งเสริมด้านอุดมการณ์คุณธรรมและจริยธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ 2) ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรม

และจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

3) แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้ ด้านอุดมการณ์คุณธรรม สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้นิติธรรมประพฤติตนอยู่ในกรอบกฎหมาย จารีต ประเพณีและพระธรรมวินัย รวมทั้งนำกฎหมายว่าด้วยพนักงานข้าราชการหรือศาสนการมาปรับใช้ในสถานศึกษา ด้านความกตัญญู สถานศึกษาควรรายงานการประเมินตนเองและรายงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นความจริง และทุกขั้นตอนต้องยึดหลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ ควรมีการปรับปรุงกลไกการทำงานร่วมกันและมีความซื่อสัตย์สุจริตด้านความพอเพียง สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ให้โอกาสคนทุกคนในองค์กรมีสิทธิและเสียงในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเกิดความสามัคคีในหมู่ ด้านความรับผิดชอบสถานศึกษาควรมีความตระหนักในสิทธิหน้าที่การงานการอาพาธของตนเอง

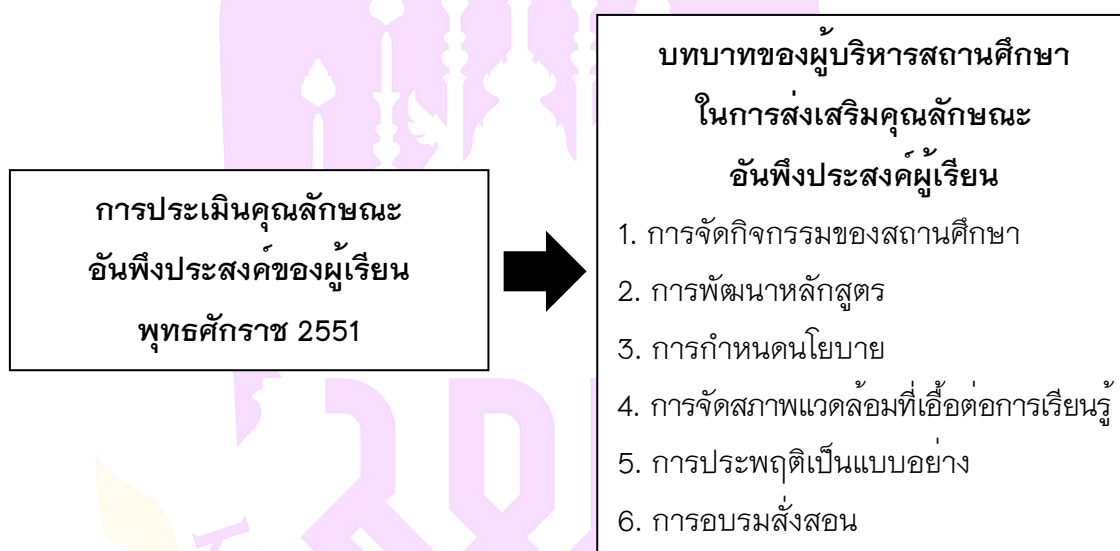
ศุภาวิตา บัวทอง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับค่านิยมหลัก 12 ประการของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้ประเมิน ด้านรองลงมา คือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผู้อำนวยการความสะอาด 2) ค่านิยม 12 ประการของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหน้าที่พบเมือง ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับค่านิยมหลัก 12 ประการ ของผู้เรียนโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับค่านิยม 12 ประการ ของผู้เรียนด้านหน้าที่พลเมืองทางบวกในระดับสูงมาก มีความสัมพันธ์กับค่านิยม 12 ประการของผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมทางบวกในระดับสูงและมีความสัมพันธ์กับด้านหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทางบวกในระดับสูง

วิภาวรรณ เนตรอนงค์และทองสุข วันแสน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนกลุ่มศรีรัตนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมใน โรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบาย การศึกษา 2) ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา 3) ด้านการประเมินผล 4) ด้านปัจจัยสนับสนุน 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าในภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายการศึกษา 2) ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา 3) ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน ด้านปัจจัยสนับสนุน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตามประเภทการทำงาน พบว่าในภาพรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้าน นโยบายการศึกษา และด้านปัจจัยสนับสนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้น คุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านนโยบายการศึกษา ผู้บริหารควรพัฒนาเรื่องของการกำหนด นโยบายที่เป็นรูปธรรม การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความเหมาะสมทันต่อยุคสมัย 2) ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา ผู้บริหารควรพัฒนาเรื่องของการส่งเสริม ให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การบูรณาการจัดการเรียนรู้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นและเรื่องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ คุณธรรมและจริยธรรมที่มีความหลากหลาย และควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรพัฒนาบทบาท ในการส่งเสริม ให้มีคณะกรรมการ คณะทำงาน คณะครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย และส่งเสริมให้บุคคล หรือหน่วยงานภายนอกเข้ามา มีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านปัจจัยสนับสนุน ผู้บริหารควรพัฒนาเรื่องความร่วมมือทั้งจากชุมชน หน่วยงานภายนอก รวมทั้งมีบทบาทในการหาปัจจัยและงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม เพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม

ยุพิน คะเนวัน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริการทั่วไปและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน วุฒิการศึกษาปริญญาตรีโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้ พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนขนาดอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก 4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู ได้แก่ ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเนื้อหา เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในบทเรียน ผู้บริหารและครูควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งนอกและในโรงเรียน มีกิจกรรมทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา กำหนดนโยบายมีการลงมือปฏิบัติร่วมกัน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติ จัดการเรียนการสอนอย่างกัลยาณมิตร รักใคร่ห่วงใยและเอาใจใส่นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน โรงเรียน ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน รวมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา มีการฝึกสมาธิ ก่อนเข้าชั้นเรียน จัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมและสวดมนต์ในวันสุตัสปดาห์ ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของคณะครูและนักเรียนลงลายพฤติกรรม และกำหนดระเบียบ การปฏิบัติให้ชัดเจนและทุกคนต้องช่วยกันปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

### กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของแล้วนำ มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งศึกษา บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดกรอบแนวคิดตามแนวในการวิจัยทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดบทบาทการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของสถานศึกษามีองค์ประกอบ ดังแสดงด้วยกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 31 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 30 คน และครูผู้สอน จำนวน 451 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 481 คน (งานบุคคลากร สพป. เชียงราย เขต 3, 2563)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607–610) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	30	28
ครูผู้สอน	451	210
รวมทั้งสิ้น	481	238

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน คือ ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การกำหนดนโยบาย 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การประพฤติเป็นแบบอย่าง 6) การอบรมสั่งสอน

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

#### การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการจากเอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลับกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความครอบคลุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

3.1 ดร.สันติ บุรณะชาติ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษาวិทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

3.2 ดร.กฤษฐา พลตรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านมนตรวิทยา

3.3 นายบรรหาญ ปันทะนัน ตำแหน่งผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านกลาง

โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่า มีความสอดคล้อง หรือไม่มีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ +1 หมายถึง แน่ใจว่าถูกต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนนเท่ากับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนนเท่ากับ -1 หมายถึง ยังไม่ถูกต้อง ไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับหลักการโดยใช้สูตร ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่ต้องการ

$$\sum R \quad \text{แทน} \quad \text{ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N \quad \text{แทน} \quad \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของรายข้ออยู่ระหว่าง 0.50-1.00 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบ (try-out) ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนห้วยพลูพิทยาและโรงเรียนแม่ข้าวต้มท่าสุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ครั้งนี้ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.95

5. ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลงหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อันเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้จำนวน 238 ชุด และกำหนดขอรับคืนภายใน 15 วัน

3. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 211 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89 ในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้

4. ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 1 เดือน

5. ผู้วิจัยตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามการวิจัยตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 วิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ข้อเสนอแนะการเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไป ได้แก่

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )
4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนด สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

- n แทน จำนวนประชากร  
 $\bar{X}$  แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร  
S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งเป็น ดังนี้

**ตอนที่ 1** วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตามตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน เสนอข้อมูลโดยหาค่าความถี่และร้อยละ

**ตอนที่ 2** วิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

**ตอนที่ 3** วิเคราะห์ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลปรากฏดังนี้

**ตอนที่ 1** ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามตำแหน่ง ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1	ตำแหน่ง		
	ผู้บริหารโรงเรียน	22	11.64
	ครูผู้สอน	189	88.36
	<b>รวม</b>	<b>211</b>	<b>100.00</b>
2	เพศ		
	ชาย	86	40.75
	หญิง	125	59.25
	<b>รวม</b>	<b>211</b>	<b>100.00</b>
3	อายุ		
	ต่ำกว่า 30 ปี	74	35.07
	30-40 ปี	117	55.45
	40-50 ปี	18	8.53
	51 ปีขึ้นไป	2	0.95
	<b>รวม</b>	<b>211</b>	<b>100.00</b>
4	ประสบการณ์การทำงาน		
	ไม่เกิน 5 ปี	62	29.38
	6-10 ปี	116	54.98
	10 ขึ้นไป	33	15.64
	<b>รวม</b>	<b>211</b>	<b>100.00</b>

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.64 เป็นครูผู้สอน จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 88.36 ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.25 และอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.45 โดยมี ประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.98 รองลงมาคือ ไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.8

## ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง มีผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการประพฤติ เป็นแบบอย่าง และด้านการอบรมสั่งสอน ซึ่งทำการวิเคราะห์เป็นรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $S.D.$ ) ดังตาราง 4-10

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	$S.D.$		
1	ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา	4.29	0.39	มาก	2
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.27	0.41	มาก	3
3	ด้านการกำหนดนโยบาย	4.16	0.38	มาก	4
4	ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.12	0.37	มาก	5
5	ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง	4.47	0.46	มาก	1
6	ด้านการอบรมสั่งสอน	4.11	0.31	มาก	6
ภาพรวม		4.24	0.31	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.24$ ,  $S.D. = 0.31$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ( $\bar{X} = 4.47$ ,  $S.D. = 0.46$ ) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ( $\bar{X} = 4.29$ ,  $S.D. = 0.36$ ) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ( $\bar{X} = 4.11$ ,  $S.D. = 0.31$ )

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	$S.D.$		
1	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.29	0.46	มาก	3
2	ผู้บริหารสนับสนุนจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.33	0.50	มาก	2
3	ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเช่น กิจกรรม 5 ส กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพในอนาคต กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน	4.39	0.52	มาก	1
4	ผู้บริหารการวิเคราะห์จัดทำโครงการหรือกิจกรรม ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามบริบทหรือความต้องการของผู้เรียน	4.18	0.44	มาก	5

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	<i>S.D.</i>		
5	ผู้บริหารมอบรางวัลหรือเกียรติบัตร หรือชมเชยผู้เรียนเมื่อปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น เช่น ผู้ที่มีจิตอาสา ผู้ที่มีผลการเรียนดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้กระทำความดี	4.28	0.52	มาก	4
<b>รวมเฉลี่ย</b>		<b>4.29</b>	<b>0.39</b>	<b>มาก</b>	

จากตาราง 5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 4.29$ , *S.D.* = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเช่น กิจกรรม 5 ส กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพในอนาคต กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ( $\bar{X} = 4.39$ , *S.D.* = 0.52) รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ( $\bar{X} = 4.33$ , *S.D.* = 0.50) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีผู้บริหารการวิเคราะห์จัดทำโครงการ หรือกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามบริบทหรือความต้องการของผู้เรียน ( $\bar{X} = 4.18$ , *S.D.* = 0.44)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นที่เสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ ให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน	4.34	0.50	มาก	1
2	ผู้บริหารพัฒนาหลักสูตรร่วมกับครู ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน	4.24	0.54	มาก	3
3	ผู้บริหารให้ความสำคัญการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน	4.28	0.51	มาก	2
4	ผู้บริหารประเมินการใช้หลักสูตรแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาสูตรแต่ละปีการศึกษา	4.21	0.51	มาก	4
<b>รวมเฉลี่ย</b>		<b>4.28</b>	<b>0.42</b>	<b>มาก</b>	

จากตาราง 6 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 4.28$ ,  $S.D. = 0.42$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นที่เสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ ให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน ( $\bar{X} = 4.34$ ,  $S.D. = 0.50$ ) รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ( $\bar{X} = 4.28$ ,  $S.D. = 0.51$ )

ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีผู้บริหารประเมินการใช้หลักสูตรแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาสูตรแต่ละปีการศึกษา ( $\bar{X} = 4.21$ ,  $S.D. = 0.51$ )

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์และความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน	4.21	0.46	มาก	1
2	ผู้บริหารกำหนดหลักการปฏิบัติของนักเรียนที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศาสนาที่ตนนับถือ	4.17	0.49	มาก	4
3	ผู้บริหารให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมการวางแผนงานและโครงการเพื่อปฏิบัติงานด้านส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.13	0.58	มาก	5
4	ผู้บริหารกำหนดแผนงานและโครงการส่งเสริมที่สอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	4.20	0.54	มาก	2
5	ผู้บริหารมีการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่สอดคล้องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียน	4.21	0.50	มาก	1
6	ผู้บริหารมีการควบคุม กำกับและติดตามการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.20	0.52	มาก	2

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
7	ผู้บริหารมีการวางแผนให้ครูรับผิดชอบฝ่ายดูแลติดตามความประพฤติของนักเรียนเป็นการเฉพาะ	4.18	0.51	มาก	3
8.	ทางโรงเรียนวางแผนเชิญผู้นำหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนอบรมให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน	3.96	0.52	มาก	6
<b>รวมเฉลี่ย</b>		<b>4.16</b>	<b>0.38</b>	<b>มาก</b>	

จากตาราง 7 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดำเนินการกำหนดนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.16$ ,  $S.D. = 0.38$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์และความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน ( $\bar{X} = 4.21$ ,  $S.D. = 0.46$ ) และผู้บริหารมีการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียน ( $\bar{X} = 4.21$ ,  $S.D. = 0.50$ ) รองลงมา คือ ผู้บริหารกำหนดแผนงานและโครงการส่งเสริมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ( $\bar{X} = 4.20$ ,  $S.D. = 0.54$ ) และผู้บริหารมีการควบคุม กำกับและติดตามการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ( $\bar{X} = 4.20$ ,  $S.D. = 0.52$ ) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีทางโรงเรียนวางแผนเชิญผู้นำหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนอบรมให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน ( $\bar{X} = 3.96$ ,  $S.D. = 0.52$ )

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดห้อง จริยศึกษา โดยเฉพาะ หรือมีมุมที่จัดเอกสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.01	0.58	มาก	5
2	ผู้บริหารสนับสนุนการจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา	4.33	0.53	มาก	1
3	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดหาเอกสาร ตำรา นิทานและแบบเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างเพียงพอ	4.06	0.45	มาก	3
4	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดให้มีป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ติดไว้ตามอาคารเรียน หรือบริเวณโรงเรียนที่เหมาะสม	4.14	0.53	มาก	2
5	ผู้บริหารสนับสนุนการจัดมุมนิทรรศการแสดงผลงาน/รางวัล/เพื่อประกาศเกียรติคุณผู้เรียนที่กระทำความดี	4.05	0.61	มาก	4
<b>รวมเฉลี่ย</b>		<b>4.12</b>	<b>0.37</b>	<b>มาก</b>	

จากตาราง 8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.12$ ,  $S.D. = 0.37$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา ( $\bar{X} = 4.33$ ,  $S.D. = 0.53$ )

รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดให้มีป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ติดไว้ตามอาคารเรียน หรือบริเวณโรงเรียนที่เหมาะสม ( $\bar{X} = 4.14$ ,  $S.D. = 0.53$ ) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดห้อง จริยศึกษาโดยเฉพาะ หรือมี มุมที่จัดเอกสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ( $\bar{X} = 4.01$ ,  $S.D. = 0.58$ )

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	$S.D.$		
1	ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน	4.55	0.50	มากที่สุด	1
2	ผู้บริหารมีความอดทน อดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์หรือสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน	4.49	0.50	มาก	3
3	ผู้บริหารยินดีร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นทั้งด้านการเรียนและการปฏิบัติงาน	4.50	0.52	มาก	2
4	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักการของและเข้าร่วมกับพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือ	4.36	0.54	มาก	4
<b>รวมเฉลี่ย</b>		<b>4.48</b>	<b>0.46</b>	<b>มาก</b>	

จากตาราง 9 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.48$ ,  $S.D. = 0.46$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน ( $\bar{X} = 4.55$ ,  $S.D. = 0.50$ ) รองลงมา คือ ผู้บริหารยินดีร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นทั้งด้าน

การเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ( $\bar{X} = 4.50$ ,  $S.D. = 0.52$ ) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักการของและเข้าร่วมกับพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือ ( $\bar{X} = 4.36$ ,  $S.D. = 0.54$ )

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการอบรมสั่งสอน

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	(n = 211)		ระดับการส่งเสริม	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารจัดการอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยคำนึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการนักเรียน	4.13	0.47	มาก	2
2	ผู้บริหารส่งเสริมนักเรียนค้นคว้าประวัติผู้ที่มีผลงานการทำความดีที่น่ายกย่อง	4.05	0.39	มาก	4
3	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันรักษาทรัพย์สินของโรงเรียนและสาธารณะ	4.46	0.50	มาก	1
4	ผู้บริหารสนับสนุนการพาผู้เรียนไปดูงานหรือ แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.09	0.50	มาก	3
5	ผู้บริหารสนับสนุนจัดให้นักเรียนมีการบันทึกการทำความดี	4.03	0.53	มาก	5
6	ผู้บริหารสนับสนุนการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.09	0.46	มาก	3
7	ผู้บริหารนำวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน มาให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3.97	0.44	ปานกลาง	6
<b>รวมเฉลี่ย</b>		<b>4.11</b>	<b>0.31</b>	<b>มาก</b>	

จากตาราง 10 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการอบรมสั่งสอน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ( $\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.31$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันรักษาทรัพย์สินของโรงเรียนและสาธารณะ ( $\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.50$ ) รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดการอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยคำนึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการนักเรียน ( $\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.47$ ) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารนำวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ ในชุมชนมาให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ( $\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.44$ )

### ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

จากการตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเป็นประเด็นที่สำคัญ ดังตารางที่ 11

ตาราง 11 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ด้าน	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	จำนวนความถี่ของจำนวนที่ตอบ	ร้อยละ
1	ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา	19	9.00
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	13	6.16
3	ด้านการกำหนดนโยบาย	10	4.74
4	ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	11	5.21
5	ด้านการเป็นแบบอย่าง	13	6.16
6	ด้านการอบรมสั่งสอน	15	7.11
	<b>รวม</b>	<b>81</b>	<b>38.39</b>

จากตาราง 11 พบว่า ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 211 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 38.39 โดยจำแนกในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความถี่มากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา (ร้อยละ 9.00) รองลงมา คือ ด้านการอบรมสั่งสอน (ร้อยละ 7.11) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดนโยบาย (ร้อยละ 4.74)

**ตาราง 12 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา**

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
1	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบัน	6	31.58
2	ผู้บริหารสถานศึกษานำหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย	4	21.05
3	ส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียนในการที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละด้าน	3	15.79
4	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเสนอกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา	4	21.05
5	สนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นหัวข้อในการ PLC	2	10.53
<b>รวม</b>		<b>19</b>	<b>100.00</b>

จากตาราง 12 พบว่า ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบัน มีความถี่ 6 คิดเป็นร้อยละ 31.58 รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา นำหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเสนอกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา มีความถี่ 4 คิดเป็นร้อยละ 21.05 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ สนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นหัวข้อในการ PLC มีความถี่ 2 คิดเป็นร้อยละ 10.53

**ตาราง 13 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร**

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	5
2	มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนลงในหลักสูตรสถานศึกษา	3
3	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูในการจัดทำหลักสูตรสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นการเฉพาะ	2
4	มีการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นรายปีเพื่อใช้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษาต่อไป	3
<b>รวม</b>		<b>11</b>

จากตาราง 13 พบว่า ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านพัฒนาหลักสูตร เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีความถี่ 5 รองลงมา คือ มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนลงในหลักสูตรสถานศึกษา และ มีการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นรายปีเพื่อใช้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษาต่อไป มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูในการจัดทำหลักสูตรสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นการเฉพาะ มีความถี่ 2

**ตาราง 14 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย**

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับการที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	5
2	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลงในแผนการจัดการเรียนรู้	2
3	สถานศึกษาพัฒนาเอกลักษณ์และคุณลักษณะเด่นของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร	3
<b>รวม</b>		<b>8</b>

จากตาราง 14 พบว่า ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษาอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย

เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับการที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความถี่ 4 รองลงมา สถานศึกษาพัฒนาเอกลักษณ์และคุณลักษณะเด่นของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลงในแผนการจัดการเรียนรู้ มีความถี่ 2

**ตาราง 15 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้**

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น การจัดป้ายนิเทศ การปลูกต้นไม้ภายในโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สะอาด	3
2	สถานศึกษามีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2
3	จัดห้องแสดงรางวัล ผลงาน ของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่ได้รับ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4
4	จัดหาสื่อ เช่น นิทาน นิยาย บทความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	2
<b>รวม</b>		<b>11</b>

จากตาราง 15 พบว่า ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ จัดห้องแสดงรางวัล ผลงาน ของผู้บริหาร ครูและนักเรียน

ที่ได้รับ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีความถี่ 4 รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่นการจัดป้ายนิเทศ การปลูกต้นไม้ภายในโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สะอาด มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ จัดหาสื่อ เช่น นิทาน นิยาย บทความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน มีความถี่ 2

**ตาราง 16 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเป็นแบบอย่าง**

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตั้งแต่เริ่มจากการพูดการจาจนถึงทุกอิริยาบถแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่	5
2	มีความรับผิดชอบต่อบทบาทที่ตนได้รับ	4
3	การเสียสละส่วนตนและปฏิบัติในจรรยาบรรณวิชาชีพครู	2
4	ผู้บริหารสถานศึกษาวางตัวเป็นกลางในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ	2
<b>รวม</b>		<b>13</b>

จากตาราง 16 พบว่า ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเป็นแบบอย่าง เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตั้งแต่เริ่มจากการพูดการจาจนถึงทุกอิริยาบถแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่มีความถี่รองลงมาคือ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทที่ตนได้รับ มีความถี่ 4 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุดคือ การเสียสละส่วนตนและปฏิบัติในจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสถานศึกษามีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความถี่ 2

ตาราง 17 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ  
 ความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา  
 การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง  
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการ  
 อบรมสั่งสอน

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่ตน นับถือ	3
2	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้ภาษาแบบกัลยาณมิตรในการอบรม สั่งสอนผู้เรียน	4
3	จัดอบรมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกสัปดาห์ เพราะ การสอนของครูในชั่วโมงเรียนมีเวลาจำกัด จัดในรูปแบบของกิจกรรม จะทำให้เด็กไม่รู้สึกเบื่อหรือจำเจกับสิ่งเดิม ๆ	4
4	ยกตัวอย่างชื่นชมนักเรียนที่ดี ให้รางวัลชมเชย เพื่อเป็นการส่งเสริม การพัฒนาตนเองของผู้เรียนในสถานศึกษา	2
5	นำผู้เรียนไปศึกษาดูงานในการพัฒนาตนเอง	2
<b>รวม</b>		<b>15</b>

จากตาราง 17 พบว่า ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น  
 และข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์  
 ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย  
 เขต 3 ด้านการอบรมสั่งสอน เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด  
 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้ภาษาแบบกัลยาณมิตรในการอบรมสั่งสอนผู้เรียน  
 และ จัดอบรมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทุกสัปดาห์ เพราะการสอนของครู  
 ในชั่วโมงเรียนมีเวลาจำกัด จัดในรูปแบบของกิจกรรม จะทำให้เด็กไม่รู้สึกเบื่อหรือจำเจ  
 กับสิ่งเดิม ๆ มีความถี่ 4 รองลงมา คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนปฏิบัติ  
 กิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ ยกตัวอย่าง  
 ชื่นชมนักเรียนที่ดี ให้รางวัลชมเชย เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้เรียน  
 ในสถานศึกษาและนำผู้เรียนไปศึกษาดูงานในการพัฒนาตนเอง มีความถี่ 2

## บทที่ 5

### บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของสถานศึกษา ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รวมทั้งสิ้น 481 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 30 คน และครูผู้สอน จำนวน 451 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน เทียบขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 480 คน ได้กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 28 คน ครูผู้สอน 210 คน รวมทั้งสิ้น 238 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ทั้งหมด 211 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89 โดยแบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 22 ฉบับ ครูผู้สอน 189 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $S.D.$ ) ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

### สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีบทบาทของผู้บริหาร ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ร่องลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเช่น กิจกรรม 5 ส กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพในอนาคต กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผู้บริหารมอบรางวัลหรือเกียรติบัตร หรือชมเชยผู้เรียนเมื่อปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น เช่น ผู้ที่มีจิตอาสา ผู้ที่มีผลการเรียนดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้กระทำความดี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ มีผู้บริหารการวิเคราะห์จัดทำโครงการหรือกิจกรรม ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามบริบทหรือความต้องการของผู้เรียน

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นที่เสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ ให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน และผู้บริหารพัฒนาหลักสูตรร่วมกับครู ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ มีผู้บริหารประเมินการใช้หลักสูตรแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาสูตรแต่ละปีการศึกษา

1.3 ด้านการกำหนดนโยบาย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์และความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน และผู้บริหารมีการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการควบคุม กำกับและติดตามการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผู้บริหารกำหนดแผนงานและโครงการส่งเสริมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และผู้บริหารมีการวางแผนให้ครูรับผิดชอบฝ่ายดูแลติดตามความประพฤติของนักเรียนเป็นการเฉพาะ และผู้บริหารกำหนดหลักการปฏิบัติของนักเรียนที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศาสนาที่ตนนับถือ และผู้บริหารให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมการวางแผนงานและโครงการเพื่อปฏิบัติงานด้านส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ มีทางโรงเรียนวางแผนเชิญผู้นำหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนอบรมให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน

1.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดให้มีป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ติดไว้ตามอาคารเรียน หรือบริเวณโรงเรียนที่เหมาะสม และผู้บริหารส่งเสริมการจัดหาเอกสาร ตำรา นิทานและแบบเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้อย่างเพียงพอ และผู้บริหารสนับสนุนการจัดมูนีทรรศการแสดงผลงาน /รางวัล /เพื่อประกาศเกียรติคุณผู้เรียนที่กระทำความดี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดห้องจริยศึกษาโดยเฉพาะ หรือมีมุมที่จัดเอกสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5 ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความอดทน อดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์หรือสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน และผู้บริหารยินดีร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นทั้งด้านการเรียนและการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักการของและเข้าร่วมกับพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือ

1.6 ด้านการอบรมสั่งสอน พบว่า ระดับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันรักษาทรัพย์สินของโรงเรียนและสาธารณะ รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดการอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยคำนึงหลักจิตวิทยา พัฒนาการนักเรียน และผู้บริหารสนับสนุนการพาผู้เรียนไปดูงานหรือ แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผู้บริหารสนับสนุนการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผู้บริหารส่งเสริมนักเรียนค้นคว้าประวัติผู้ที่มีผลงานการทำความดีที่น่ายกย่อง และผู้บริหารสนับสนุนจัดให้นักเรียนมีการบันทึกการทำความดี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำสุด คือ ผู้บริหารนำวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในชุมชนมาให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า

2.1 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบัน มีความถี่ 6 รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเสนอกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา มีความถี่ 4 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ สนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นหัวข้อในการ PLC มีความถี่ 2

2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีความถี่ 5 รองลงมา คือ มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนลงในหลักสูตรสถานศึกษา และมีการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นรายปีเพื่อใช้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษาต่อไป มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูในการจัดทำหลักสูตรสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นการเฉพาะ มีความถี่ 2

2.3 ด้านการกำหนดนโยบาย เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับการที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความถี่ 4 รองลงมา สถานศึกษาพัฒนาเอกลักษณ์และคุณลักษณะเด่นของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ลงในแผนการตัดการเรียนรู้ มีความถี่ 2

2.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ จัดห้องแสดงรางวัล ผลงานของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่ได้รับ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีความถี่ 4 รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่นการจัดป้ายนิเทศ การปลูกต้นไม้ภายในโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สะอาด มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน และ จัดหาสื่อ เช่น นิทาน นิยาย บทความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน มีความถี่ 2

2.5 ด้านการเป็นแบบอย่าง เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตั้งแต่เริ่มจากการการพูดการจาจนถึงทุกอิริยาบถแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีความถี่รองลงมา คือ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทที่ตนได้รับ มีความถี่ 4 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ การเสียสละส่วนตนและปฏิบัติในจรรยาบรรณวิชาชีพครู และ สถานศึกษามีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความถี่ 2

2.6 ด้านการอบรมสั่งสอน เรียงลำดับความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้ภาษาแบบกัลยาณมิตรในการอบรมสั่งสอนผู้เรียน และจัดอบรมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทุกสัปดาห์ เพราะการสอนของครูในช่วงโมงเรียนมีเวลาจำกัด จัดในรูปแบบของกิจกรรม จะทำให้เด็กไม่รู้สึกเบื่อหรือจำเจกับสิ่งเดิม ๆ มีความถี่ 4 รองลงมา คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ มีความถี่ 3 ตามลำดับ ส่วนความถี่น้อยที่สุด คือ ยกตัวอย่างชื่นชมนักเรียนที่ดี ให้รางวัลชมเชย เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในสถานศึกษาและนำผู้เรียนไปศึกษาดูงานในการพัฒนาตนเอง มีความถี่ 2

### อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นที่ที่มีตำแหน่งสูงสุดในสถานศึกษา ทั้งการพูดและการกระทำ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้เรียนในสถานศึกษา เพราะเป็นการสร้างความศรัทธาในตัวของผู้บริหารเอง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิสมาเอล เจะเล็ง (2556, หน้า 5) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และงานวิจัยของ พัชฌณณ สารสา (2557, หน้า 55) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

2. ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2560–2579 ต้องการมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ เป็นคนดีมีวินัย การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้ผู้เรียนเป็นคนดีในชุมชนและสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมณี กิ่งศรี (2553, หน้า 56) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1 ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศมาเอล เจะเล็ง (2556, หน้า 5) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

3. ด้านการกำหนดนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการที่จะกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้ชัดเจน การนำเอาคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาเป็นอัตลักษณ์ในการพัฒนาผู้เรียน การเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ตรงกับความต้องการชุมชน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชฌณณ สารสา (2557, หน้า 55) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ด้านการกำหนดนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และอิสมาเอล เจะเล็ง (2556, หน้า 140) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้านการกำหนดนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สังคมปัจจุบันมีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองอยู่ตลอดเวลา มีการประเมินหลักสูตรหลังการนำมาใช้ในแต่ละ

ปีการศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนา ปรับปรุงให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ชนก ทวีทรัพย์ย่อย (2558, หน้า 156) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับ มาก

5. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สร้างความปลอดภัยให้กับผู้เรียนมีผลต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นรูปแบบที่เข้าใจง่าย จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศมาเอล เจะเล็ง (2556, หน้า 142) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และสุทัศน์ชนก ทวีทรัพย์ย่อย (2558, หน้า 157) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก

6. ด้านการอบรมสั่งสอน โดยรวมและรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การอบรมสั่งสอนเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การอบรมสั่งสอนไม่ใช่มาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูสอนเพียงอย่างเดียว การนำวิทยากรมาให้ความรู้ การนำไปศึกษานอกสถานที่ การชมเชยผลงานของผู้ที่กระทำความดีก็เป็นอีกอย่างที่สร้างกำลังใจให้กับผู้เรียนที่จะทำความดีต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศมาเอล เจะเล็ง (2556, หน้า 142) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ด้านการอบรมสั่งสอน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และพัชฌาภณ สารสา (2557, หน้า 55) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการอบรมสั่งสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า จากการตอบแบบสอบถาม แบบปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นหัวข้อในการ PLC เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษา สอดคล้องกับ อภิชาติ อ่อนเฒ่า (2559) ได้กล่าวว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เป็นการขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และมีการนำหลักสูตรมาประเมินและพัฒนาหลักจากนำไปใช้ทุกปีการศึกษา สอดคล้องกับ บุญรอด ชาตียนนท์ (2561) ได้กล่าวว่า เมื่อโรงเรียนและชุมชนร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษาย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่มส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียนรวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

3. ด้านการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา รวมถึงการนำไปบูรณาการกับแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน สอดคล้องกับ อรุณศิริ จันทร์หล่น

(2560) ได้กล่าวว่า การให้ชุมชนมีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มีโอกาสร่วมรับทราบข้อมูลและแสดงความคิดเห็น อันจะทำให้โครงการนั้น ๆ เกิดประโยชน์สูงสุด

4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่นการจัดป้ายนิเทศ การปลูกต้นไม้ภายในโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น สะอาด พัฒนาอาคารสถานที่ให้สวยงามเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดหาสื่อจัดหาสื่อ เช่น นิทาน นิยาย บทความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ นริศรา ตาปราบ (2562) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่อบรมกล่อมเกลาให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ จึงมีหน้าที่ต้องจัดและพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนด้วย

5. ด้านการเป็นแบบอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตั้งแต่เริ่มจากการการพูดการจาจนถึงทุกอิริยาบถแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อสร้างความไว้วางใจและน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทที่ตนได้รับเสียสละส่วนตนและปฏิบัติในจรรยาบรรณวิชาชีพครูและวางตัวเป็นกลางในตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อภิชาติ อ่อนเอม (2559) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่สร้างคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด จึงต้องมีผู้นำที่ดี ผู้บริหารเปรียบเสมือนกระจกให้กับทุกคน ในเชิงปฏิบัติการประพฤติเป็นแบบอย่างจึงมีความสำคัญมาก มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง

6. ด้านการอบรมสั่งสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาตามที่ตนนับถือ ส่งเสริมให้ครูใช้ภาษาแบบกัลยาณมิตรในการจัดกิจกรรมการอบรมสั่งสอนผู้เรียนในทุกโอกาส ยกตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี ชื่นชมผู้เรียนที่กระทำความดี ให้รางวัลชมเชย เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในสถานศึกษา และนำผู้เรียนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการตนเองด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แสงเดือน ตรีนันทวัน (2559) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา ใช้เวลาดังกล่าวอบรมสั่งสอนเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน

ได้ปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเขาได้ เมื่อผู้บริหาร ครูมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามตามไปด้วย

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. จากผลการวิจัย การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้า ด้านการเป็นแบบอย่าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ควรส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเป็นแก่ผู้บังคับบัญชา

2. จากผลการวิจัย การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง ด้านการอบรมสั่งสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จึงควรเร่งพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถาน โดยการอบรมสั่งสอนต่อการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

#### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ พบประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำไปวิจัยในครั้งต่อไป คือ

1. การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพียงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา



บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยพะเยา  
UNIVERSITY OF PHAYAO

## บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545ก). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545ข). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษฎา ชันดา. (2558). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). **การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพฯ: ชัดเชลมีเดีย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักงานสํานักนายกรัฐมนตรี. (2544). **พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- จันทรานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุค พอยท.
- ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยี ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2540). **ทฤษฎีต้นไมจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน อ่อนน้อม. (2542). **นวัตกรรมการสอนฝึกปฏิบัติออกแบบกลวิธีการสอน: คณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ตะวัน สาดแสง. (2548). **สร้างคนสร้างองค์กร: คัมภีร์เพิ่มทักษะการบริหาร.** กรุงเทพฯ:

ดวงกมลสมัย.

ทัศนาวลัย เนียมบุปผา. (2552). อ่านคล่อง เขียนคล่อง สอดคล้องคุณธรรม.

วารสารการศึกษาไทย, 6(52), 22-25.

ทัศนีย์ พลเรืองมา และคณะ. (2547). เสริมสร้างคุณลักษณะและจริยธรรม ด้วยกิจกรรม  
พัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). ความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ: ก. พลทิพย์ 1996.

นัยนา ทองศรีเกตุ. (2544). การสอนดีมีคุณภาพ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

นริศรา ตาปราบ. (2562). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน  
โรงเรียนเอกชนจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,  
มหาสารคาม.

นุจारी มณีชัย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้  
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์การ ค.ม.,  
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

บุญรอด ชาตียนนท์. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน  
สาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในประเทศไทย เอกสาร  
การสอน ชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 4 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

เพชร แสงเพชร. (2558). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์  
ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา  
กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พธ.ม.,  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปทุมธานี.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). ธรรมเนียมกาย: บทเรียนเพื่อศึกษาพระพุทธศาสนา  
และสร้างสรรค์สังคมไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์อำเภอ.

พระสมุทรประสิทธิ์ ปสิทธิโก (แสนดวง). (2560). การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม  
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี  
เขต 2. วิทยานิพนธ์ พธ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อุบลราชธานี.

พัชัญญาณ สารสา. (2557). บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่

**นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. การศึกษา**  
**ค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.**

เพ็ญศิริ จีระเดชากุล. (2539). **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับกาญจนาภิเษก.** กรุงเทพฯ:  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**  
(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พรสวรรค์ เลิศวิทยาวิวัฒน์. (2541). **การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารงาน**  
**กิจการนักเรียน ของโรงเรียนแสงทองวิทยา จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,  
มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ภัทรา นิคนานนท์. (2543). **การประเมินผลการเรียน.** กรุงเทพฯ: อักษรวิพัฒน์.

ภารดี อนันต์นาวี. (2555). **หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**  
(พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี: มนตรี.

มัทนา สังข์เกษม และวราพรพรรณ น้อยสุวรรณ. (2543). **ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตใน**  
**100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

มนัส สานานะอะ. (2550). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม**  
**จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา.**  
วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

มุขัมหมัด เบ็ญนุ้ย. (2546). **การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน**  
**ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.

มานพ กาฬักดี. (2553). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียน**  
**การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่**  
**การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.,  
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

ยุพิน คะเนวัน. (2562). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน**  
**ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา**  
**เขต 32.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

รจนา สุรินทร์. (2558). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน**  
**โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาภูหลวง สำนักงานเขตพื้นที่**

- การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,  
มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ:  
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วัชรีย์ เลียนบรรจง. (2554). **บทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน  
เป็นสำคัญ.** สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.gotoknow.org/home>
- วัฒนาพร ระบุทุกข์. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.**  
กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์เลิฟเพรส.
- วรรณดี ดวงสงค์. (2556). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรม  
นักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองปากพอง อำเภopakพอง จังหวัด  
นครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,  
นครศรีธรรมราช.
- วิทยา ปานะบุตร. (2553). **ความรู้รอบตัว.** กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.
- วิภาพรรณ เนตรอนงค์ และทองสุข วันแสน.** (2562). **บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริม  
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนกลุ่มศรีรัตนะ สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วารสารการบริหารและนวัตกรรม  
การศึกษา, 2(2), 50-70.**
- วิโรจน์ สารรัตน์ และสัมพันธ์ พันธุ์. (2545). **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการ  
ศึกษาและบทวิเคราะห์ องค์การศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ:  
พิมพ์พิสุทธิ์.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2558). **ภาวะผู้นำ ตำราเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตน  
ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี.** นครศรีธรรมราช:  
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ศุภาวิตา บัวทอง. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับค่านิยม  
หลัก 12 ประการของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา  
เขต 32.** วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย. (2558). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนา  
คุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศ.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.

สุวิทย์ แบ่งทิศ. (2545). **การพัฒนา รูปแบบการสอนคณิตศาสตร์เพื่อเสริมสร้าง  
ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่  
ที่ 6.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

สมนึก ธาตุทอง. (2548). **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ:  
เพชรเกษมการพิมพ์.

สมนึก เรืองศรี. (2553). **แนวทางในการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาผู้เรียน  
ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาตาก เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร,  
กำแพงเพชร.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). **การสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ:  
โอเดียนสโตร์.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2550). **คู่มือนักวิจัยสมัยใหม่.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2547). **แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์.**  
กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสงเดือน ตรีนันทวัน. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่  
พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา  
พิเศษ.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.

เสริมวิทย์ ศุภเมธี. (2531). **การบริหารกิจการนักเรียน.** กรุงเทพฯ:  
วิทยาลัยครูสมเด็จเจ้าพระยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษา  
แห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนา  
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560–2564.** กรุงเทพฯ:  
สยามสปอร์ต ซินดิเคต จำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2563). **แผนปฏิบัติการ  
ประจำปีการศึกษา 2563.** เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา  
เชียงราย เขต 3.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **ระดับคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2546). **เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544: แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). **เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544: แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล. (19 กันยายน 2548) ศค 0207/2692. **การติดตามปัญหาอุปสรรคการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. ไสว พักขาว. (2542). **หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- อภิชาติ อ่อนเอม. (2559). **แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปิจิตร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- อรุณศิริ จันทร์หล่น. (2560). **การพัฒนาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อิสมาแอล เจะเล็ง. (2557). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนในโรงเรียนเอกชน ศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- อุไรวรรณ เดชาสิทธิ์, ไมตรี จันทร์รา และรอยพิมพ์ใจ เพชรกุล. (2560). **บทบาทของผู้บริหาร ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2**. **สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์**, 1(2), 99-109.

Kittisunthorn, C. (2003). **Standards-Based Curriculum: The First Experience of Thai Teachers.** Delhi India: Jamia Islamia University.

Krejci, R.V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(0), 607-610

Nutravong, R. (2002). **School-based curriculum decision-making: A study of the Thailand reform experiment.** Bloomington. U.S.A.: Indiana University.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

## ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ **นายบรรเทาญ บันทะนัน**

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านกลาง ต.แม่สลองนอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

2. ชื่อ **ดร.กฤษฐา พลตรี**

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบานมนตรีวิทยา ต.แม่สลองใน อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

3. ชื่อ **ผศ.ดร.สันติ บุรณะชาติ**

ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา



ภาคผนวก ข ตารางการหาค่า IOC

## ตารางการหาค่า IOC

ค่า IOC ของแบบสอบถาม

การศึกษายุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์  
ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงราย เขต 3

**คำชี้แจง** แบบตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับจุดประสงค์ (IOC)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

**อธิบายความหมาย** ดังนี้

ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้น ๆ  
ตรงเนื้อหาจริง

ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้น ๆ  
ตรงเนื้อหาจริงหรือไม่

ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้น ๆ  
ไม่ตรงเนื้อหา



การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)

เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	รวมคะแนน		
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	1	1	0	3	0.67	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	1	0	3	0.67	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
12	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
15	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
16	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
17	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3			
18	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
21	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
22	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
23	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
24	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
25	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
26	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
27	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
28	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
29	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
30	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
33	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม  
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

## RELIABILITY

/VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5

/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือด้านที่ 1 การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา') ALL

/MODEL=ALPHA.

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables  
in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.817	5

## RELIABILITY

/VARIABLES=b1 b2 b3 b4 b5

/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือด้านที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร') ALL

/MODEL=ALPHA.

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
Total		30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.794	4

## RELIABILITY

/VARIABLES=c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8

/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือด้านที่ 3 ด้านการกำหนดนโยบาย') ALL

/MODEL=ALPHA.

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.885	8

## RELIABILITY

```
/VARIABLES=d1 d2 d3 d4 d5
```

```
/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือด้านที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA.
```

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
Total		30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.758	5

## RELIABILITY

```
/VARIABLES=e1 e2 e3 e4
```

```
/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือด้านที่ 5 การประพฤติเป็นแบบอย่าง') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA.
```

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
Total		30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables  
in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.899	4

## RELIABILITY

```
/VARIABLES=f1 f2 f3 f4 f5 f6 f7
```

```
/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือด้านที่ 6 การอบรมสั่งสอน') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA.
```

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
Total		30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables  
in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.802	7

## RELIABILITY

```

/VARIABLES= a1 a2 a3 a4 a5 b1 b2 b3 b4 c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8 d1 d2 d3 d4 d5 e1
e2 e3 e4 f1 f2 f3 f4 f5 f6 f7
/SCALE('ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งหมด') ALL
/MODEL=ALPHA.

```

## Reliability

Scale: ALL VARIABLES

## Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
Total		30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

## Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.945	33

## Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
a1	4.33	.479	30
a2	4.33	.547	30
a3	4.47	.571	30
a4	4.20	.484	30
a5	4.30	.596	30
b1	4.33	.547	30
b2	4.30	.596	30
b3	4.33	.547	30
b4	4.30	.466	30
c1	4.23	.504	30
c2	4.17	.531	30
c3	4.17	.592	30
c4	4.27	.521	30
c5	4.23	.504	30
c6	4.27	.521	30
c7	4.20	.551	30
c8	3.93	.583	30
d1	3.97	.669	30
d2	4.43	.568	30
d3	4.03	.490	30
d4	4.10	.607	30
d5	4.10	.712	30
e1	4.67	.479	30
e2	4.60	.498	30
e3	4.63	.490	30
e4	4.50	.572	30
f1	4.17	.531	30
f2	4.03	.414	30
f3	4.53	.507	30
f4	4.13	.434	30
f5	4.03	.556	30
f6	4.07	.521	30
f7	3.83	.461	30

## Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
a1	4.33	.479	30
a2	4.33	.547	30
a3	4.47	.571	30
a4	4.20	.484	30
a5	4.30	.596	30
b1	4.33	.547	30
b2	4.30	.596	30
b3	4.33	.547	30
b4	4.30	.466	30
c1	4.23	.504	30
c2	4.17	.531	30
c3	4.17	.592	30
c4	4.27	.521	30
c5	4.23	.504	30
c6	4.27	.521	30
c7	4.20	.551	30
c8	3.93	.583	30
d1	3.97	.669	30
d2	4.43	.568	30
d3	4.03	.490	30
d4	4.10	.607	30
d5	4.10	.712	30
e1	4.67	.479	30
e2	4.60	.498	30
e3	4.63	.490	30
e4	4.50	.572	30
f1	4.17	.531	30
f2	4.03	.414	30
f3	4.53	.507	30
f4	4.13	.434	30
f5	4.03	.556	30
f6	4.07	.521	30
f7	3.83	.461	30

## Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
140.20	114.441	10.698	33

ภาคผนวก ค เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

## เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

เชียงราย เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน จำนวน 39 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย สถานะของผู้ตอบคำถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 33 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 6 ข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านเป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายธีรวิภา ใจเย็น

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน  ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานะผู้ตอบคำถาม

ครูผู้สอน

ผู้บริหารโรงเรียน

2. เพศ

ชาย

หญิง

3. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

30 ปี - 40 ปี

40 ปี - 50 ปี

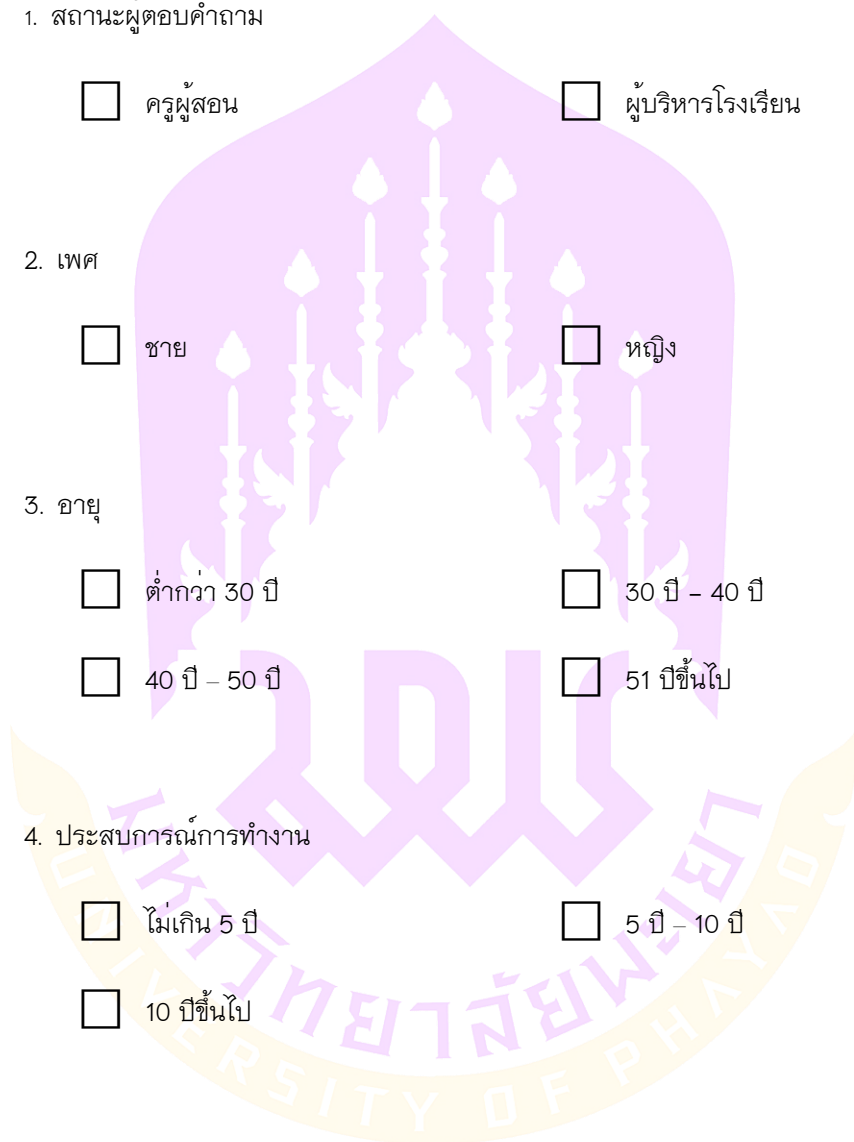
51 ปีขึ้นไป

4. ประสบการณ์การทำงาน

ไม่เกิน 5 ปี

5 ปี - 10 ปี

10 ปีขึ้นไป



## ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

**คำชี้แจง** จงเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติตามสภาพที่เป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โปรดตอบทุกข้อ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา						
1	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน					
2	ผู้บริหารสนับสนุนจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับบทบาทของผู้บริหารในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
3	ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเช่น กิจกรรม 5 ส กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพในอนาคต กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น					
4	ผู้บริหารการวิเคราะห์จัดทำโครงการ หรือกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามบริบทหรือความต้องการของผู้เรียน					
5	ผู้บริหารมอบรางวัลหรือเกียรติบัตร หรือชมเชยผู้เรียนเมื่อปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น เช่น ผู้ที่มีจิตอาสา ผู้ที่มีผลการเรียนดี เป็นต้น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้กระทำความดี					
ด้านที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร						
6	ผู้บริหารมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นที่เสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ ให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบัน					
7	ผู้บริหารพัฒนาหลักสูตรร่วมกับครู ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน					
8	ผู้บริหารให้ความสำคัญการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์ให้กับผู้เรียน					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับบทบาทของผู้บริหารในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
9	ผู้บริหารประเมินการใช้หลักสูตรแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำ ข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาสูตรแต่ละปีการศึกษา					
ด้านที่ 3 ด้านการกำหนดนโยบาย						
10	ผู้บริหารมีการกำหนดวัตถุประสงค์และความหมายของ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจน					
11	ผู้บริหารกำหนดหลักการปฏิบัติของนักเรียนที่เกี่ยวข้องหรือ สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนใน ศาสนาที่ตนนับถือ					
12	ผู้บริหารให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมการวางแผนงานและโครงการเพื่อ ปฏิบัติงานด้านส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน					
13	ผู้บริหารกำหนดแผนงานและโครงการส่งเสริมที่สอดคล้อง คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551					
14	ผู้บริหารมีการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรม ที่สอดคล้องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียน					
15	ผู้บริหารมีการควบคุม กำกับและติดตามการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรที่มีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์					
16	ผู้บริหารมีการวางแผนให้ครูรับผิดชอบฝ่ายดูแลติดตาม ความประพฤติของนักเรียนเป็นการเฉพาะ					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับบทบาทของผู้บริหารในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
17	ทางโรงเรียนวางแผนเชิญผู้นำหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน อบรมให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน					
ด้านที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้						
18	ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดห้อง จริยศึกษาโดยเฉพาะ หรือมีมุมที่จัดเอกสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ อันพึงประสงค์					
19	ผู้บริหารสนับสนุนการจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา					
20	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดหาเอกสาร ตำรา นิทานและ แบบเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไว้เพียงพอ					
21	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดให้มีป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ติดไว้ตามอาคารเรียน หรือบริเวณโรงเรียนที่เหมาะสม					
22	ผู้บริหารสนับสนุนการจัดมุมนิทรรศการแสดงผลงาน/ รางวัล/เพื่อประกาศเกียรติคุณผู้เรียนที่กระทำความดี					
ด้านที่ 5 การประพฤติเป็นแบบอย่าง						
23	ผู้บริหารแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงต่อ เวลาในการปฏิบัติงาน					
24	ผู้บริหารมีความอดทน อดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์หรือ สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน					
25	ผู้บริหารยินดีร่วมแสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ทั้งด้านการเรียนและการปฏิบัติงาน					

ข้อที่	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับบทบาทของผู้บริหารในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน				
		(5) มากที่สุด	(4) มาก	(3) ปานกลาง	(2) น้อย	(1) น้อยที่สุด
26	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักการของและเข้าร่วมกับพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือ					
<b>ด้านที่ 6 การอบรมสั่งสอน</b>						
27	ผู้บริหารจัดการอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยคำนึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการนักเรียน					
28	ผู้บริหารส่งเสริมนักเรียนคนควาประพฤติผู้มีผลงานการทำความดีที่น่ายกย่อง					
29	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันรักษาทรัพย์สินของโรงเรียนและสาธารณะ					
30	ผู้บริหารสนับสนุนการพาผู้เรียนไปดูงานหรือ แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์					
31	ผู้บริหารสนับสนุนจัดให้นักเรียนมีการบันทึกการทำควมดี					
32	ผู้บริหารสนับสนุนการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์					
33	ผู้บริหารนำวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในชุมชนมาให้ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา  
ในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง โปรดเขียนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการ  
ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการกิจกรรมของสถานศึกษา

.....

.....

2. การพัฒนาหลักสูตร

.....

.....

3. การกำหนดนโยบาย

.....

.....

4. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

.....

.....

5. การประพฤติเป็นแบบอย่าง

.....

.....

6. การอบรมสั่งสอน

.....

.....

.....

.....



ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

## Descriptives



### Notes

Output Created		07-MAR-2021 10:58:21
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ปโท\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=AVG_A AVG_B AVG_C AVG_D AVG_E AVG_F  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.03

[DataSet1] D:\CharJob\ปโท\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
AVG_A	211	4.2948	.38560
AVG_B	211	4.2690	.41216
AVG_C	211	4.1575	.38415
AVG_D	211	4.1194	.36691
AVG_E	211	4.4775	.45751
AVG_F	211	4.1171	.31098
Valid N (listwise)	211		

DESCRIPTIVES VARIABLES=AVG\_A AVG\_B AVG\_C AVG\_D AVG\_E AVG\_F AVG\_ALL

/STATISTICS=MEAN STDDEV.



## Descriptives

### Notes

Output Created		07-MAR-2021 11:11:13
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\งาน\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=AVG_A AVG_B AVG_C AVG_D AVG_E AVG_F AVG_ALL  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.02
	Elapsed Time	00:00:00.01

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
AVG_A	211	4.2948	.38560
AVG_B	211	4.2690	.41216
AVG_C	211	4.1575	.38415
AVG_D	211	4.1194	.36691
AVG_E	211	4.4775	.45751
AVG_F	211	4.1171	.31098
AVG_ALL	211	4.2392	.31067
Valid N (listwise)	211		

DESCRIPTIVES VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 AVG\_A

/STATISTICS=MEAN STDDEV.



## Descriptives

### Notes

Output Created		07-MAR-2021 11:59:56
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ใหม่\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 AVG_A  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.02
	Elapsed Time	00:00:00.01

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
a1	211	4.29	.457
a2	211	4.33	.500
a3	211	4.39	.518
a4	211	4.18	.443
a5	211	4.28	.519
AVG_A	211	4.2948	.38560
Valid N (listwise)	211		

DESCRIPTIVES VARIABLES=b1 b2 b3 b4 AVG\_B

/STATISTICS=MEAN STDDEV.



## Descriptives

otes

Output Created		07-MAR-2021 12:04:59
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ประวัติ\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=b1 b2 b3 b4 AVG_B  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.00

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
b1	211	4.34	.504
b2	211	4.25	.533
b3	211	4.27	.505
b4	211	4.21	.504
AVG_B	211	4.2690	.41216
Valid N (listwise)	211		

DESCRIPTIVES VARIABLES=c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8 AVG\_C

/STATISTICS=MEAN STDDEV.



## Descriptives

### Notes

Output Created		07-MAR-2021 12:48:31
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ประวัติ\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8 AVG_C  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.01

## Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
c1	211	4.21	.462
c2	211	4.17	.494
c3	211	4.13	.584
c4	211	4.20	.536
c5	210	4.21	.503
c6	211	4.20	.515
c7	211	4.18	.506
c8	211	3.96	.515
AVG_C	211	4.1575	.38415
Valid N (listwise)	210		

DESCRIPTIVES VARIABLES=d1 d2 d3 d4 d5 AVG\_D

/STATISTICS=MEAN STDDEV.

## Descriptives

### Notes

Output Created		07-MAR-2021 14:05:12
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ใหม่\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=d1 d2 d3 d4 d5 AVG_D  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.01

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
d1	211	4.01	.589
d2	211	4.33	.538
d3	211	4.06	.459
d4	211	4.14	.530
d5	211	4.05	.611
AVG_D	211	4.1194	.36691
Valid N (listwise)	211		

DESCRIPTIVES VARIABLES=e1 e2 e3 e4 AVG\_E

/STATISTICS=MEAN STDDEV.



## Descriptives

### Notes

Output Created		07-MAR-2021 14:07:23
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ใหม่\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=e1 e2 e3 e4 AVG_E  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.01

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
e1	211	4.55	.499
e2	211	4.49	.501
e3	211	4.50	.520
e4	211	4.36	.547
AVG_E	211	4.4775	.45751
Valid N (listwise)	211		

DESCRIPTIVES VARIABLES=f1 f2 f3 f4 f5 f6 f7 AVG\_F

/STATISTICS=MEAN STDDEV.



## Descriptives

### Notes

Output Created		07-MAR-2021 14:27:35
Comments		
Input	Data	D:\CharJob\ประวัติ\IS 2563\IPSS แบบสอบถาม\IS2564Edit.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	211
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=f1 f2 f3 f4 f5 f6 f7 AVG_F  /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.01

**Descriptive Statistics**

	N	Mean	Std. Deviation
f1	211	4.13	.466
f2	211	4.05	.393
f3	211	4.46	.500
f4	211	4.09	.498
f5	211	4.03	.534
f6	211	4.09	.464
f7	211	3.97	.441
AVG_F	211	4.1171	.31098
Valid N (listwise)	211		





ประวัติผู้วิจัย

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ธีร์วรา ใจเย็น
วัน เดือน ปี เกิด	26 กุมภาพันธ์ 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2549 บธ.บ. (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	376 หมู่ 6 ตำบลริมกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	ธีร์วรา ใจเย็น. (ผู้บรรยาย). (1 เมษายน - 14 พฤษภาคม 2564). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ในการประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 7 (หน้า 840-853). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

